

ВІСНИК VISNYK

-VISNYK

Свобода народам!

Свобода людині!

Спілко - політичний міжнародний

ЗМІСТ

„30 червня 1941”	1
С. Корнич — Огляд світових подій	4
Мартин Сулятич — Деякі проблеми та межі ідеології	6
М. Чировський — Шевченко по цей і той бік	9
Д-р Михайло Кушнір — Проблеми змін в ССР	14
Лев Шанковський — Болшевики про УПА	17
В. Левенець — Промова Шелеста та її наслідки	20
Софія Наумович — Французи про Довженка	23
Петро Кізко — З великої хмари — малий дощ	25
Б. Казанівський — Окружні конференції ОЧСУ і ОЖ ОЧСУ	26
Хроніка	27
Вісті Об'єднання Жінок ОЧСУ	
Тамара Омелюсик — Присяга	28
О. Керч — У день Героїнь	30
Комунікат Української Репрезентації в Тегерані	32
Події великі і маленькі	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖКОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Малашюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постат, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31 0.25	
Е. Малашюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Малашюк: До проблеми большевизму, стор. 82 1.00		П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63 0.50	
Е. Малашюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25
Е. Малашюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
Ф. Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збаразький: Круті, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда Прадідів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Острозвіра: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	М. Острозвіра: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
А. Книжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	М. Острозвіра: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гойть вагонъ (роман), сторінок 288	3.75	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старницька-Черняхівська: Останній сніп, сторінок 44	0.50	Хосе Орtega: Бунт мас	2.00
Л. Старницька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславізм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25		
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962, 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vassent De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History	4.50

Замовлення висилати на адресу:

VISNYK
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

27 РОКІВ ТОМУ

„30 ЧЕРВНЯ 1941”

У передмові до книжки Ярослава Стецька „30 червня 1941”^{*)} д-р Д. Донцов пише: „Противники цього Акту (проголошення відновлення української державності), противники національної ідеї і чину взагалі, цього значення не хочуть, властиво не можуть бачити. В їх очах це була „романтика” тих, які не числились ні зі своїми силами, ні з обставинами, засуджуючи свою акцію на повну невдачу... Ці закиди зустрічаємо віддавна збоку „реальних політиків”.

Історичне значення Акту 30 червня 1941 року д-р Донцов слушно вбачає в тому, що він, хоч і скінчився хвилевою невдачею, але проголошене у ньому в умовах советсько-німецької війни гасло української державності — не автономії і не федерації — стало величезним словом, яке запалило душі воїнів УПА, яке прогrimіло на ввесь світ ствердженням, що Україна не зрікається свого повного права панувати на своїй землі, ні своєї Правди, не зважаючи на жертви.

Своїм завданням у цій монументальній праці Ярослав Стецько поставив — виявити і об'єктивно наскільки ролю в українській революційно-визвольній боротьбі 40-их років Організації Українських Націоналістів, зокрема її Програму, що мав відвагу в імені нації прийняти на себе рішення і ризико — всупереч німецьким колонізаторським плянам — проголосити відновлення української держави.

І, очевидно, при тій нагоді автор ставить на належне їм місце ті „дрібні душі”, тих „агасфе-

рів”, які „свое вchorашнє обкидають болотом, не rozуміючи навіть усієї людської і національної негідності свого зміновіхства... Коли, — пише він, — для них вирішальним аргументом служіння своєму народові, служіння власній державній рації є узалежнення від згоди на це окупанта, то вони вже у принципі є противниками власної суверенної сили”. Тож з тими, що „неправду ставлять на місце правди, що служили б так само своєму панові, як чужому, з тими духовними рабами — підніжками кожночасного окупанта”, автор не полемізує і їхніх на клепів та брехень, ширених протягом останніх 25 років у пресі — не спростовує. Хібащо побіжно викриває „факти”, які підносять уже тут, на американській землі, читачам автор книжки „Від держави до комітету” — книжки, що її беруть собі за зброю ті, що, як свого часу німці, намагаються Акт 30 червня заперечити, осмішити, затерти в пам’яті історії, залишаючи в ній лише отої „комітет” і — німецьку окупацію.

Ще живі учасники і свідки тих подій, документи з архівів ОУН і американських архівів, праці об'єктивних істориків, а передусім живі спогади автора — ось найбільш переконливі матеріали, на яких він спирається у своїй книжці.

Відповідаючи на закиди своїх „неодемократів” і чужих противників українського націоналізму, нібито ОУН(р) колаборувала з німцями, Я. Стецько пише:

„...якщо б націонал-соціалістична Німеччина стала була на позиції розвалу російської імперії на національні суверенні, від нікого незалежні держави — Україні й інших поневолених народів, то ніцо не стояло б нам на перешкоді уважати її нашим зовнішньополітичним союзником проти Росії так, як Черчіллеві в'язатися з більшевицькою Росією. Можна Черчілля уважати демократом, коли він підтримав найбільшу тиранію всіх часів над чужими народами, але чому нас — українців називають „фашистами”, коли ми роби-

^{*)} Ярослав Стецько — 30 червня 1941 (проголошення відновлення державності України). Передмова д-ра Дмитра Донцова. Стор. 465. Накладом: Ліги Визволення України — Торонто, Канада, Організації Оборони Чотирьох Свобід України — Нью Йорк, ЗСА, і Української Видавничої Спілки — Лондон, Англія, 1967 р.

ли спробу нав'язати взаємини з німецькою державою, як можливою допоміжною силою в нашій боротьбі проти Росії?!"

Гітлер, Гіммлер, Гебельс від самого початку стояли у відношенні до СССР на „єдинонеділимських” позиціях, але з-поміж правлячих кіл і військових чинників Німеччини виразно виявлялись прихильні до усамостійнення України тенденції. З ходом війни ці тенденції рішуче здушено, і це перерішило тактику і стратегію ОУН(р). І тоді почалася війна повстанської України на два фронти —sovєтський і німецький.

Відповідаючи на інсінуації „неодемократів” супроти д-ра Донцова, автор пише:

„Зовсім помиляється той, хто вважає, що Донцов зоріентував українство на націонал-соціалізм. Пригадую статтю в „Віснику” з критикою національного „соціалізму”. Донцов писав, що відношення України до Німеччини залежатиме від ставлення Німеччини до державної незалежності України. Випуск Донцовым монографій про поодинокі постаті зовсім не мав на меті зоріентувати на їх ідеї у кожному випадку, а на необхідність бути одержимим якоюсь ідеєю, мати віру в неї, мати волю змагатися за неї, щоб дійти до мети. Донцов писав і в тому пляні про Леніна, хоч більшого ворога українського народу від Леніна важко нам уявити. Донцов не ідентифікував себе з ідеями даних постатей, а тільки вказував на антикомуністичну настанову їх, або національний фанатизм їх, або дух безкомпромісової боротьби проти окупанта (кардинал Мерсіє), щоб показати українському суспільству світ боротьби інших націй. Не можна ж інсінуювати „фанатичному” українському націоналістові, як ним ідеологічно виявив себе Донцов, що він прийняв за свою доктрину расизм Гітлера про „українських унтерменшів”**).

Про тодішній розлам в ОУН Я. Стецько пише, що був він „історичною закономірністю, а ніякою трагедією. Це не був конфлікт генерацій, але конфлікт концепцій. Відмежування революційних елементів від пристосуванських га-

**) Свого часу В. Черчілль називав Муссоліні „найбільш мужнім mannen Европи”. — В. С-ко.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

рантувало успіх революційної постановки і дії. Без цього не була б ОУН спроможна виповнити свою роль, яка припала їй в другій світовій війні і після неї. Не був би теж заінтував Акт 30 червня 1941 р., бо він концепційно не відповідав політиці орієнтації на німців і прислуховування до їх волі. Це був зудар концепції інтервенційної, зорієнтованої виключно на чужі, німецькі сили і — революційної — ставки на організування власних сил, для яких чужа сила може бути лише допоміжною . . .”

І далі пише Я. Стецько так:

„Роз’єдання виявилось конечністю, а не прокляттям . . . із створенням Революційного Проводу ОУН, який приймав свої рішення колегіально, закінчилася система монократизму („вождизму”) в ОУН, яка не рахувалася з волею переважаючої більшості активу, а відкликалась до непомильних рішень одної людини . . .”

У своїй книжці, що фактично є не спогадами, а політичною аналізою минулого і проекцією в майбутнє, Я. Стецько докладно описує „краківський період” еміграції, зокрема створення, в межах німецької контролі, Українського Національного Комітету, що відповідало прагненням революційної ОУН — з’єднати всі українські сили навколо боротьби за Українську Соборну Самостійну Державу і протиставитися нацистській агітації, начебто українці не мали спільної мети. Ставка на власні сили і революційний зрыв від самого початку була генеральною політично- і мілітарно-стратегічною концепцією ОУН під проводом Бандери.

Окрему увагу присвячує автор створеним у рамках Вермахту і, на жаль, призабутим нині Дружинам Українських Націоналістів, що на чолі з Р. Шухевичем опинилися пізніше в лавах УПА, а також „політичній армії” ОУН — Похідним Групам і їх героїчним перемаршам по центральних, південних і східніх — аж до Кубані! — українських землях. Основними завданнями цих Груп, у які входило коло 5000 фанатично відданих ідеї визволення України людей, що в значному числі згинули з рук гестапівців і енкаведистів у гестапівських уніформах, були: „Здобути довір’я провідних енергійних місцевих одиниць, розпропагувати програму ОУН, поставити осередок ОУН у даній місцевості і звідтам променювати ідейно і організаційно на дооколичні терени . . .”

„Великий шлях пройшли, — пише Я. Стецько, — учасники Похідних Груп ОУН. Вони виконували не тільки напрямні, визначені перед 22 червня 1941 р., але й не менше нові — після 30 червня 1941 р. — достосовані до нових умов. І ті нові напрямні з такою самою революційною елястичністю і бравурою переводили в життя, як і ті, що вивчали їх упродовж місяців раніше. Ніхто ніколи не забуде одушевлення, з яким приймало їх усе населення ОСУЗ... Похідні Групи ОУН, Дружини Українських Націоналістів, а понад усе — страшенно переслідувані наддніпрянські націоналісти і все патріотичне населення, яке давало жертовну поміч підпільнникам, — підготували ґрунт під велику епопею”.

У розділі „Вирішальні дні і години” описує Я. Стецько кульмінаційний період тих докраю напруженіх подій — Акт проголошення відновлення української держави, створення і діяльність Українського Державного Правління, на чолі якого він став.

„Як прикро нераз читати, — пише автор, — наклепи і очорнення, мовляв, Ярослав Стецько приїхав до Львова автомашиною Вермахту, в німецькому військовому плаці, на документи, видані Вермахтом... Ці люди знають добре, що бажання проф. Коха говорити зі мною в Ряшеві чи Ярославі було вислідом розпорядження згори мене арештувати, і то також на вимогу СД, якій проф. Баэр реферував мою непримиренну позицію. Як бажано було б, щоб наші історики проглянули в Кобленці і в Вашингтоні документи того часу! Знайшли б неодні дані, які підтвердили б не лише правдивість наших заподань, але доповнили б багато більшим документальним матеріалом нашу (революційну ОУН) відкриту і відважну поставу супроти німців, і не лише супроти них”.

Сильно проріджена НКВД підпільна мережа ОУН вийшла з підпілля. На мурах Львова з'яснили гасла: „Україна для українців!”, „Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!”, „Хай живе ОУН!” і т. п. Того ж дня обсаджено радіовисильню і надано їй ім’я Євгена Коновальця. Зорганізовано міліцію. У Львові на сторожі інтересів народу стояв курінь ДУН під командою Романа Шухевича.

Митрополит Андрей Шептицький, закінчивши розмову з Ярославом Стецьком перед проголошенням Акту, сказав: „Честь України вимагає робити те, що ви задумали сьогодні. Робіть в ім’я Боже, я благословляю!” І при тому зазначив, що о. митрат Сліпий, нинішній кардинал, дістане повновласті обговорити справи, зв’язані з Державним Правлінням.

Список Полікарп, пізніший митрополит УАПЦ, заявив від імені Церкви свою солідар-

ність з Актом 30 червня у пастирському листі з 10 липня, коли вже німці зайняли виразно негативну до нього позицію.

„Це було становище українських патріотів ієрархів, — пише Я. Стецько, — і оборонців Церкви у справі Чигу Нації, який у той час революційна ОУН унаявлювала, мала відвагу взяти за нього відповідальність на себе. Це не наш капітал, це капітал усього українства, бо за нього вся українська спільнота-нація стояла, отже і Ієрархія, яка йшла з народом, записавши світлі сторінки не тільки в історії нашої Церкви, чи Церков, але й в історії національно-культурного, а й національно-політичного розвитку нації. Нації, а не революційні ОУН, вони віддавали свою дань”.

Це — лише кілька маркантиних фрагментів із книжки, в якій автор — головний творець Акту 30 червня і голова Українського Державного Правління, яке постало внаслідок того Акту — відтворює коротку, але одну з найяскравіших в новій історії України добу.

**

У розділі „Голоси інших” вміщено статті: Д. Донцова — 30 червня і сучасні шашелі, Лева Шанковського — За об’єктивну оцінку Акту 30 червня 1941 р., д-ра О. Марітчака — Акт 30 червня 1941 р. і Адміністрація Галичини, П. Башчука — Єдине на потребу.

Крім того упорядники використали, частинно чи повністю, друковані в українській пресі і журналах статті авторів: В. Радзиковича, В. Макара, В. Андрієвського, М. Чарторийського, В. Левенця, Л. Сенишина, З. Матли, З. Чубая, П. Мірчука, Ю. Тиса-Крохмалюка, М. Дзялки, С. Галамая.

В. С-ко

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКИХ В’ЯЗНІВ

Організація „Міжнародна Амнестія”, яка об’єднує видатних політичних, церковних та культурних діячів і пов’язана з ОН статусом дорадчого члена, веде акцію в обороні в’язнів тоталітарних режимів.

На переслідування українських діячів культури союзським режимом звернув увагу цій організації голова ЦК АВН Я. Стецько. Голова європейської секції „Міжнародної Амнестії” Брус Лейрд у своєму листі до Я. Стецька з 7 травня ц. р., дякуючи за надіслані матеріали, пише, що в травневому числі їхнього журналу „Ейр” вміщена стаття про Лук’яненка, а в лютому члени „Міжнародної Амнестії” вислали листи до советського уряду в справі Святослава Караванського.

Б. Лейрд запевняє в своєму листі, що „Міжнародна Амнестія” спеціально займається справою Юрка Шухевича.

C. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

Політичні коментатори пишуть про кризу у В'єтнамі, на Середньому Сході і в багатьох інших пунктах світу. Коли взяти під увагу структуральну подібність усіх цих криз, в яких завжди фігурують комуністичні гасла, то трудно позбутися враження, що їх джерелом є Москва.

Події у Франції

З початком травня особливо посилилися студентські демонстрації у Франції, Німеччині, Бельгії, ведені під різними гаслами. Демонстранти виступали з домаганням переведення реформ у високих школах, висували політичні домагання, зокрема капітуляції ЗСА у В'єтнамі, зміни режиму.

У Франції до студентів приєдналися всі три робітничі спілки, а поміж ними й найбільша, опанована комуністами Генеральна Конфедерація Праці. Робітники жадали підвищення платень, зменшення годин праці і ін. 1-го травня вибух генеральний страйк. Робітники окупували фабрики. Спроби переговорів прем'єра Помпіду з робітничими профспілками спершу не давали ніяких вислідів. Далі поміж гаслами страйкарів виразно поставлено вимоги політичного характеру, зокрема уступлення президента де Голля, Ж. Помпіду і зміни режиму. Провідник французької лівиці — Франсуа Міттеранд оголосив готовість творити новий коаліційний уряд з комуністами.

У час, коли у Франції вибухли заворушення, де Голль перебував з візитою в Румунії. У виголошених промовах, попри поради румунським провідникам тісніше співпрацювати з Москвою, де Голль підкреслював тезу про національну самостійність усіх народів та про їхню незалежність від існуючих блоків, бо, мовляв, тільки таким способом можна осягнути європейську єдність і мир.

Загальний політичний страйк у Франції був логічним розвитком подій у сучасному підмінованому комунізмом світі. Була це, очевидно, відповідь Москви на політичні посунення Франції в напрямі реалізації пляну побудови „Об'єднаної Європи від Атлантику по Урал”. Москва подразнена тим, що Франція, декларуючи назовні дружній невтруалітет, поволі, але твердо й послідовно плян той реалізує.

На вістку про заворушення де Голль повернувся до Парижу і 24 травня виголосив через радіо промову до народу, в якій підкреслив загрозу опанування країни „ тоталітарним комунізмом”. При тому зберігав спокій, рівновагу і згірдливо промовчував своє відношення до заворушень. Він знає психологію мас і вичекав кілька днів, щоб пригас і осів їх революційний запал. Після того розпочався наступ — політичний і військовий. Розпущено парламент і заповіджено нові вибори на 23 червня. Де Голль, видно, хоче використати нагоду і змінити свою ситуацію в парламенті. Вуличні за-

ворушення, а також генеральний страйк припинилися, хоч поліція і військо все ще стоять у поготівлі. Французька залога, яка перебуває в Німеччині, була готова до акції. В Парижі і інших містах відбуваються багатомідні патріотичні маніфестації.

Можна сподіватися, що спроба комуністичного перевороту у Франції буде остаточно зліквідована. Французи з своєї природи власники і консерватисти, і у Франції нема ні політичних ні матеріяльних причин до революції. Її міжнародний престиж за останні роки поважно зрос, вона стає провідником третьої у світі сили — європейської націоналістичної і рівночасно є однією з найбагатших країн у світі, з високим стандартом життя громадян.

Переворотом у Франції найбільше заінтересовані московські комуністи, які, користуючись з широких свобод у тій країні, перевели через свою агентуру пропаганду серед студентів, завжди до бунту склонних, без огляду на цілі. Використали комуністичних робітників ліві елементи Міттеранда та його союзників, які прагнуть влади, використали сильну комуністичну партію Франції під проводом Вальдека Роше.

За події, що сталися у Франції, відповідальним є вже усунений міністер внутрішніх справ Фурше, який злегка віддавав комуністичну пропаганду. Не було в тих подіях великої філософії, якої шукають західні коментатори. Свідчать про це, зокрема, додаткові вибори в Діジョン, які відбулися під час страйку і в яких партія голістів здобула близьку перемогу. Події у Франції повинні стати пересторогою для ще вільних країн.

До тих країн треба зарахувати Західну Німеччину, де відбулися подібні численні демонстрації студентів у Берліні, Гамбурзі, Мюнхені і інших, разом 24 містах. Демонстрації йшли під советськими комуністичними, маоїстськими та анархістичними гаслами. Демонстранти вимагали визнати Східну Німеччину окремою державою, засудити ЗСА за „агресію” у В'єтнамі, злегка віддавати комуністичну партію, заборонити всі антикомуністичні партії, зреорганізувати високі школи з допущенням студентів до участі в шкільній адміністрації.

Студентськими демонстраціями в Західній Німеччині керує скомунізований Соціалістичний Союз Студентів, однаке в демонстраціях бере участь також чимало і нестудентів. Пресові коментатори, шукаючи причин тих заколотів, вказують на недоліки політичного виховання молоді і вважають, що вона, не маючи власних ідеалів, стає жертвою такого роду агітаторів як Руді Дучке. Для забезпечення країни від подій, подібних до тих, що сталися у Франції, боннський уряд передав до парламенту законопроект про надзвичайні повноваження для уряду у випадку небезпеки для держави.

В зв'язку з тими подіями 27 травня амбасадори Британії, ЗСА і Франції відвідали міністра закордонних справ Західної Німеччини Віллі Брандта і заявили, що їх уряди зрікаються своїх окупаційних прав за до-

говором 1954 року. В такий спосіб Західній Німеччині привернено повну незалежність.

В останніх виборах у Західній Німеччині крайньо-права Націонал-Демократична партія здобула 12 мандатів. Керівник тієї партії заявив, що її успіхові допомогли заворушення, які страшать громадян.

Студентські демонстрації, подібні до демонстрацій у Франції і Німеччині, відбувалися також у Бельгії, Британії, Італії, Еспанії. Зовсім інший характер мали вони в Польщі, Чехо-Словаччині і Югославії.

У виборах до парламенту в Італії зміцніла більшість Християнсько-Демократичної партії, що стоїть при владі 20 років. Але й комуністи осягнули 11 мандатів. На-томіст втратила пращиця. Вислід виборів оправдує побоювання радикалізації політичного положення в Італії.

Війна у В'єтнамі

Від 13 травня відбуваються в Парижі переговори представників Північного В'єтнаму на чолі з Гуан Тюо з американською делегацією, яку очолює Аверел Гаррімен. До кінця травня відбулося вже п'ять безуспішних сесій. Комуністи навмисне проволікають переговори, домагаючись від американців припинення бомбардування Північного В'єтнаму, а то й взагалі воєнних дій, і заперечують приявність своїх військ у Південному В'єтнамі. Перебігом переговорів американська і світова громадська думка цікавиться мало. Єсім ясно, що ганойська делегація очікує на вислід виборів у ЗСА. Тим часом північнов'єтнамські регулярні війська разом з в'єтконгськими партизанами ведуть посилені атаки. В останніх днях травня жорстокі бої відбуваються в районі Сайгона і на його вулицях, в середній частині Південного В'єтнаму, в районі міста Дак То, де комуністи стараються розколоти фронт, уживаючи нового типу советських протилетунських гармат і ракет.

Останні події в ЗСА

Протягом травня ЗСА також були тереном студентських демонстрацій і вуличних заворушень з тим, що партнерами студентів виступають тут не робітники, а т. зв. „чорна сила” — себто мурини. Для тих заворушень придумується не дуже мудре гасла, до яких завжди долучається домагання капітуляції у В'єтнамі.

Не викликав особливого заінтересування „Похід бідноти” на Вашингтон. Пропідником того походу був пастор Ральф Ебернаті, а осело, побудовану у Вашингтоні коло пам'ятника Лінкольна з провізоричних дерев'яних бараків, названо „Воскресіння”. Імпрезу ту можна вважати за невдалу.

Демонстрації студентів і муринів, непослух і легковаження авторитету адміністрації деморалізують громадянство і ведуть до дальших порушень правопорядку, зросту кримінальних злочинів — нападів, грабунків і вбивств. З цього всього користає перманентний ворог вільного світу — комуністична Москва.

Дії ворожої агентури, війна у В'єтнамі і зростаючі фінансові труднощі ускладнюють передвиборчу кампанію в ЗСА. В громадянстві і обох партіях нуртують супе-

речні погляди. Творяться „крила”, відлами і групи. Дається взнаки брак виразної виборчої платформи. Справу війни у В'єтнамі кандидати бояться зачіпати. Коли ж ідеється про внутрішні справи, то відомо, що Р. Ніксон надає більшого значення відновленню правопорядку і боротьбі зі злочинністю.

Передвиборча кампанія приносить різні несподіванки. Кандидатів зголосованих і незголосованих є багато. У правиборах, які відбуваються в різних місцевостях, ситуація змінна. У правиборах в стейті Оріон з-поміж демократичних кандидатів на президента висунувся сенатор Юджин Мекарті, а з республіканських перед веде Р. Ніксон.

На останніх правиборах у Каліфорнії 4 червня шанси перемоги перехилилися вбік сенатора Роберта Кеннеді, який одержав 49%. Але ці правибори закінчилися жахливою трагедією: на сенатора Р. Кеннеді виконано замах. Зловлений молодий злочинець-араб вистрілив на Р. Кеннеді вісім разів. Дві кулі поцілили в голову сенатора. По перевезенні до шпиталю зроблено операцію, яка тривала три години. 6-го червня Роберт Кеннеді помер. Після вбивства муринського провідника д-ра М. Кінга це другий трагічний вияв описаного вище стану громадського і політичного життя на Заході і в ЗСА. Політична ситуація погіршується ще й тим, що в ЗСА цими днями щораз голосніше лунають голоси за „мирну співпрацю” з Москвою.

Убивство Р. Кеннеді в Лос Анжелесі голосним відгомоном відбилося в цілому світі. През. Джансон покликав до життя окрему комісію на чолі з д-ром М. Айзенгауером, яка має дослідити причини насильних дій і знайти засоби, як проти них боротись.

Передбачити вислід виборів тяжко. Більше шансів на номінацію кандидатами на президента мають від республіканців Р. Ніксон і від демократів Губерт Гомфрі.

Ситуація в Східній Європі

В московських країнах-сателітах у Східній Європі щораз більше виявляється прагнення до поступової демократизації життя і унезалежнення від Москви. Протягом кількох останніх тижнів світова преса приділяла багато уваги інформаціям про події в Чехо-Словаччині, Югославії, Польщі і Україні.

В Празі усунено з проводу партії і уряду президента Антонія Новотного, а його місце зайняв Александер Дубcek. Переїдено цілій ряд ліберальних реформ — як допущення критики уряду в пресі, регабілітовано тисячі мертвих і живих жертв поперець „чисток” і т. д. Чехи й словаки тепер пишуть і говорять про те, що внаслідок советських впливів чеська культура занепала, затримався розвиток економіки і т. д. Москва тими подіями перелякана, бо це грозить поширенням визвольних тенденцій на інших сателітів, грозить загальним бунтом. До Чехо-Словаччини приїздив ніби на лікування советський прем'єр Косигін, в супроводі високих військовиків, для переговорів з провідниками місцевої комуністичної партії. Він умовляв їх не чинити спротиву Москві, погрожуючи економічними санкціями,

Мартин Сулятиг

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕЖІ ІДЕОЛОГІЇ

(До питань теорії українського націоналізму)

Організація Українських Націоналістів змагає не лише знищити в Україні ворожу, російську колоніяльно-окупантську державну систему і побудувати на її місці нову, суверенну державу українського народу, але й змагає також виповнити цю майбутню державу якнайважтішими творчими змістом, встановити справедливий лад, який сприяв би здійсненню найкращих інтересів цілого народу і був би побудований за бажаннями і згідно з національною структурою українського народу.

1. Ідеологія і політика

Завданням представити **новий** зміст потенційного й актуального життя займається ідеологія. Ідеологія ОУН — це істини й ідеї про всі явища, що відносяться до життя суспільства й людини з точки зору української нації, зокрема відновлення національної, суверенної й могутньої держави. Але ідеологія — це пасивне знання, це цілі й зміст дії, а не дія. Ідеологію здійснюють і школа й різні об'єднання та установи, Церква й родина. Але найважливішою функцією для реалізації ідеології є політика, в розумінні практичної політики, політики як дії. Коли нарід державний — політику здійснюють уряд, державні мужі та політичні організації-партії. Коли нарід бездержавний — політику веде політичний визвольний рух. ОУН є таким органом українського народу, який здійснює окреслену, означену ідеологію.

Ідеологія і політика ОУН мусять бути **органічно** (змістово) поєднані, але кожна з них має інше завдання. Ні ідеологія ні політика не є самовистачальні. Ідеологія без політики — це не

впровадженням московських військ ніби для „забезпечення західних кордонів з Німеччиною”. Але, здається, Косигін спізнився, і тепер ніхто вже не зможе стримати поступового відчуження і відходу Чехо-Словаччини від Москви.

В Югославії відбулися студентські демонстрації з домаганням демократизації режиму. Румунія закріплюється на своїх незалежних від Москви позиціях.

мов „віра без діл”, це знання без його застосування, це душа без тіла, це нездійснений закон. Зате політика без ідеології — це дія без мети й змісту, це „потвора без голови”, це паразит, що живе з інших, але не своїм цілеспрямованим життям, це немов людина без душі.

На основі нашого визначення ідеології як повного, цілісного змісту буття і життя людини й спільноти, що охоплює всі аспекти, випливає висновок, що ідеологія мусить включати комплекси релігійно-теологічний, філософічний, політично-теоретичний, економічний, соціальний, етичний, правний, антропологічний, історіософічний, педагогічний та військовий, але лише в їх суттєвому сенсі, в сенсі основних істин та ідей і взаємного їх поєднання. Ідеологія синтезує істини та ідеї різних тих ділянок в цілісну систему. Ідеологія ОУН займається ідейно-змістовим визначенням тих ділянок, а не їх формами, методами та щоденним здійсненням. **ОУН** мусить мати свій погляд на все важливі ділянки буття і життя, зокрема національного життя, з точки зору своєї основної цілі — побудувати українську державу, оновлену якнайкращим для нації й української людини творчим змістом.

Ідеологія прагне осягнути якнайкращий лад. Політика проявляється з допомогою доступних можливих засобів. Суттю політики ОУН має бути бажання здійснити ідеї, визначені ідеологією, хоч лише в оптимальних, а не в максимальних межах.

Ідеологія ОУН має включати найкращі твори українського духа й інтелекта в кожній із вичислених вгорі ділянок, але також жадна фальшиві й шкідлива ідея не може бути толерована в будь-котрій ділянці, якщо вона є антисоціальна, себто антенаціональна, антидержавницька. В кожній ділянці така теорія чи ідея правильна, яка не виступає проти інтересів української нації, але, навпаки, діє в її користь. Кожна така ідея є рівночасно універсальною або „многонаціональною”, себто придатною для багатьох націй. **Між правдивою універ-**

сальною ідеологією і ідеологією українського націоналізму нема конфлікту. Отже, між правдивою універсальною ідеологією й українською націоналістичною політикою, заснованою на ідеології, нема конфлікту, хоч ідеологія є постійно актуальною, завжди правдивою, а політика проявляється в межах кожночасних методів, ситуацій, спроможностей. Політика ОУН віddзеркалює шлях до ідеологічних цілей.

З цих стверджень можна виснувати, що **кожний зорганізований націоналіст мусить визнати націоналістичну ідеологію**. Це не означає, що існує лише одна-єдина незмінна націоналістична ідеологія. Людська творчість постійно збагачує наше знання правди, і це знання у відповідній формі мусить заступити попереднє невистачальне знання. Творчість думки проявляється також у той спосіб, що в окремих членів появляються нові думки й мусить бути змога конfrонтувати їх з дотеперішніми поглядами, щоб правда взяла верх. Здорова дискусія не допустить до перетворення ідеології ОУН в доктрину.

Як у поодиноких науках, так і в ідеології — як завершенні всіх суспільно-гуманістичних наук, сил та ідей — завжди є безспірні істини — це то буття, пізнане людиною напевно — і є теорії істини, які є сумнівні, себто ще немає максимального знання щодо їх правдивості. І так, ідеологія ОУН, зібрана в певних офіційних постановах, подає істини й ідеї, які науковими методами безспірно доведені. Але вона пропонує також деякі теорії, які згодом будуть заступлені правдивішими ствердженнями. Якщо б усе було досконале, люди уподібнилися б до абсолютної істини й досконалості, але це річ неможлива, і тому ідеологія ОУН не претендує на досконалість. Вона не є догмою, ОУН відкидає догматизм. Проте, ОУН вважає, що нормальним цивілізованим процесом ідеологічного росту є ситуація, в якій признається визначені істини доти, поки людський інтелект не пізнає дальших істин, і щойно внаслідок прийнятого процесури доповнить новими істинами існуючі, зобов'язуючі істини й ідеї.

2. Ідеологія і програма державного ладу

Державна програма подає проекцію державного ладу в певному означеному часі, на певному історичному етапі розвитку. ОУН проти-

ставиться тій програмі, яку реалізують російські окупанти в Україні, бо ця програма антинародня, антиукраїнська, антинаціональна і взагалі фальшивана. ОУН протиставить комуністичній, російській, інтернаціоналістичній, імперській програмі свою державну програму.

Програму державного ладу можна опрацювати на таких засадах: а) на засаді бажань окремих людей, які не мають належного знання всієї проблематики держави й усіх життєвих проблем народу („хлопський розум”, „коммон сенс”); б) на емпіричній засаді, на життєвому досвіді, на основі теорій, що постають з різних професій-спеціалізацій; в) на підставі раціоналістичних, спекулятивних, догматичних теорій; г) на підставі цілісної ідеології, себто сукупності всіх найбільш науково доведених істин.

Державна програма ОУН опрацьована саме на останній згаданій засаді. Проте, ця державна програма бере і мусить брати під увагу кожночасні праґнення населення України як цілості, як різних суспільних груп і української людини як одиниці. Вона бере під увагу історичний досвід української нації. Вона також включає технічний прогрес, нові цивілізаційні досягнення та порівняльне знання інших народів.

Між ідеологією і програмою державного ладу є суттєві різниці. Ідеологія дає ідеї суспільного життя на необмежений час, себто протягом визвольної боротьби, в періоді відновлювання суверенного життя України і на дальші десятиліття. Ідеологія — постійний, **кожночасний** правдоносний орієнтир. Її стосується і здійснюється постійно. Державна програма ОУН — це лише проект ладу після визволення, і то на означений історичний етап.

ОУН не дасть народові в його визвольній боротьбі повної реальної візії держави, за яку йде боротьба, без своєї державної програми, а лише з ідеологією. Без програми ОУН не дасть тих гарантій, які хоче нарід. Без програми трудніше поборювати окупантську систему з її державницьким російським змістом. Тому ОУН мусить мати державну програму ще й з таких причин: а) своя програма виразно показує, чому ми поборюємо ворожу імперську програму і яку програму хочемо натомість реалізувати; б) державна програма вказує на державницькі права, обов'язки і завдання після визволення;

в) програма виповнює реальним ідейним змістом борців за українську державу; г) своя програма є ідейним засобом поборювання ворожої програми.

Державна програма не може заступити ідеології тому, що вона не дає відповідей на питання, яких не може розв'язати, як, наприклад, питання світогляду, етики, відношення політики до релігії, філософії та науки. Програма не дає відповіді на питання призначення людини, основ правовости в українській державі, не розв'язує проблем соціального ладу, не каже, наприклад, на якій підставі ОУН заперечує марксівську лжетеорію класової боротьби. Знову ж ідеологія не заступить програми, бо вона займається сталими явищами, позачасовими, не бере під увагу тактичних питань практичної державної політики. Ідеологія подає істини, які лежать в основі кожної тези, визначені в державній програмі.

3. Ідеологія ОУН і релігія

Ідеологія ОУН включає погляд про відношення ОУН до релігії не лише тому, що ідеологія взагалі мусить мати погляд на релігію, але й тому, що релігія є важливим чинником у житті української нації і членів ОУН. Релігія — дуже важливий складник життя людини і суспільства. Чинник віри — важливий етичний, психічний і соціальний складник. Об'явлена істина, не пізнана розумом, мусить бути взята під увагу в ідеології ОУН, бо без цього ідеологія пропустила б дуже важливий складник мотивації життя людини.

Ідеологія ОУН не має на меті творити нову релігію, але приймає існуючу українську християнську релігію, себто визначає істини цієї релігії та їх інтегрує з іншими ділянками. Ідеологія ОУН не має на меті заступити християнську релігію якимсь оригінальним екстрактом християнства, своєрідно спрепарованим, а має включити основні істини її ідеї християнства, як воно виявилося в Україні протягом близько двотисячолітнього існування. Ідеологія українського націоналізму — це сукупність української інтелектуальної духової творчості, а тому християнська релігія в українській формі, її суть і вияви мусить бути віддзеркалені в ідеології у типовий український спосіб, можливо не

подібний до ідеологічних систем інших націй. Націоналістична ідеологія — як система істин і ідей — немислима без українського християнсько-релігійного складника. Однак, ідеологія ОУН в жаднім випадку не ставиться понад релігією у гієрархії вартостей. Фактично, українська християнська релігія проймає всі ділянки ідеології ОУН, бо вона не трактується ізольовано, як одна з „шувфлядок”, а органічно-змістово пов'язується з усіми ділянками ідеології, державної програми і визвольної політики ОУН.

З іншого боку, релігія не може заступити ідеології ОУН. Релігія не є проектом державного ладу і визвольної політики. Релігія не може заступити ні загальної філософії, ні політичної філософії, ні суспільної філософії, ні економічної філософії.

Хоч християнська релігія — як і кожна інша релігія — має свій суспільний бік, все ж таки її практикування є в першу чергу особистою, приватною справою, і кожна особа ставиться до релігії так, як сама вважає за відповідне. Тому націоналістична організація не займає, і не може займати, жадного становища до релігійної практики окремих її членів. Отже, кожний член ОУН, як член, мусить признавати, голосити й заступати офіційне становище організації в релігійних питаннях, але в приватному житті може мати свої відмінні релігійні погляди й наставлення. Тому ОУН визначається за християнською релігією, бо християнство є релігією більшості українського народу і більшості членства ОУН. Тим самим ОУН не виключає поглядів меншості. Український націоналістичний світогляд виріє із тисячолітньою формованою християнством духовості української нації, і тому ідеологія ОУН не може й не сміє виключати чи ігнорувати християнську релігію як необхідний елемент істин та ідей української нації.

(Продовження буде)

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОПИРЮЙТЕ

„ВІСНИК”!

М. Чирівський

ШЕВЧЕНКО ПО ЦЕЙ І ТОЙ БІК

Уже віддавна доходили підбадьорливі вістки з України до української спільноти в діаспорі про те, що там, на рідних землях, в умовинах зростаючого терору і тотальної русифікації наростиє спротив¹⁾. Казали очевидці, що московський окупант в Україні живе на вулкані, готовому вибухнути з могутньою силою.

Нам це здавалося чимсь цілком природнім, бож годі було повірити, щоб жертви крові, принесені в часи визвольних змагань, боротьби УВО і ОУН, діяльності Спілки Визволення України і Спілки Української Молоді поміж двома світовими війнами, в боях невмирущої УПА могли обернутися внівець.

Кров героїв, що просякла українську землю, мусіла зродити продовжуваčів великих національних традицій, борців за права свого народу, месників за вчинені йому московськими шовіністами та імперіалістами кривди.

Хоч мимоволі часом сумнів закрадався в серця, чи знайдеться в Україні сила встояти перед звірячим терором московського окупаційного режиму, який не завагався вдатися до фізичного й культурного геноциду, щоб зліквидувати „українську проблему” на таки українській землі і зробити її частиною російської землі.

З другого боку іскорка надії ще більше розжеврювалась на думку про те, що український народ, кривавлячись сторіччями у безнастанному змагові проти азійських орд, таки встовявся як передмур’я християнства і не дав себе здамати ані польському, ані московському наступові.

Переважна більшість української спільноти в розсіянні вірила і сподівалася, не маючи, окрім відрівних вісток, певних доказових матеріалів про національний спротив. Аж чудесним збігом обставин саме у 50-річчя Національної Революції і в 25-річчя створення УПА, під час підготови до Світового Конгресу Вільних Українців прийшли матеріали з рідного краю, які стали безспірним доказом наростання отих

національних процесів на Україні, що потвердили невмирущість нашого народу та його визвольної національної ідеї. І тут байдуже, яким шляхом ті матеріяли прийшли. Головно, що вони дісталися у вільний світ.

Що ж оці матеріяли Чорновола і багатьох інших доводять? Вони доводять до свідомості спантеличеного і злібералізованого суспільства, що большевизм такий, який був на початку, таким і залишається, хоч би що плели так звані експерти в справах СССР про еволюцію і злагіднення советської системи.

Ці матеріяли розкривають разом із книжкою канадського прозілого комуніста Коляски жахливий образ русифікації шкільництва і виховання в УССР, доказують, що московський імперіалістичний шовінізм намагається знівелювати і знищити всі немосковські нації в межах СССР, нехтуючи навіть найбільш елементарними правами людини²⁾.

Українській еміграційній спільноті ці матеріяли розповідають ще щось більше: про те, що молоде покоління українських культурних діячів, виховане на принципах діялектичного матеріалізму Маркса, Енгельса, Леніна, під пресом советської влади, протиставить офіційній московській лінії винародовлення немосковських народів героїчну оборону національних інтересів свого народу. Їх солідарно підтримують численні молоді українські поети, письменники, мистці, науковці, вчителі, юристи, студенти.

Відвага цих людей викликає подив не лише у тих, хто ознайомлений із жахіттям советсько-московського терору. Бо в ім'я правди і справедливості вони нехтують своєю кар'єрою, партійними квитками, особистим щастям і навіть власним життям. Їх сотки й тисячі, і вони рішуче перекреслюють пляни ворога на перетворення українського народу в безликий, советський народ.

Читаючи переслані на Захід поезії Симоненка, які духовно пов'язані з матеріалами Осадчо-

1) Ця стаття є частиною авторової доповіді на політичних маніфестаціях в різних місцевостях ЗСА.

2) Чорновіл В., *Лихо з розуму (Портрети двадцяти „злочинців“)*, Париж, 1967, ст. 13-25, 83-170 і ін.

го, Масютки, Караванського і інших, насуваються на думку три основні висновки, які закріплюють в серці кожного свідомого українця оптимізм щодо майбутності української нації.

Поперше: виразно виявляється в них знаменна еволюція в духовій насназі нашого народу на рідних землях. У 30-их роках мільйони пасивно гинули з голоду, а нині — активний і відважний спротив Москві його інтелектуального авангарду.

Подруге: в минулому у важких, переломових годинах культурна верхівка, кидаючи наш народ, польщилася або московщилася. Тепер вона веде боротьбу проти насильства, за права свого народу, якого є невід'ємною частиною.

Потретє: коли ще недавно здавалося, що поміж поезією Шевченка, Франка, Лесі Українки, Маланюка, Теліги, які поставили себе на службу нації, і сучасною українською поезією на рідних землях, закутою в кайдани соцреалізму, розлягається непрохідна прірва, то сьогодні, читаючи вірші Симоненка, Осадчого, Масютка, Караванського і інших, такого враження вже не може бути. Вони — вже одно.

Вірш Масютки „До України”:

Рідна земле і рідне небо!
Не забуду я вас ніде.
Україно моя, до Тебе
Рветься серце мое молоде.

І Симоненків вірш, що закінчується словами:

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпушка вікова...³⁾

перекликаються через довгі десятиліття із Шевченковим:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
За неї душу погублю...

І також з Франковим:

Та прийде час і ти огнистим видом
Засядеш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом...

Кремлівські вожді, воюючи проти українського націоналізму, докладають всіх зусиль, щоб українців у діаспорі зdezорієнтувати ідейно і політично переставити так, щоб із закордону не

було національним процесам в Україні ніякої духової чи іншої допомоги. Кремлівським вождям ідеться про те, щоб спинити кипіння вулкану національного спротиву.

Політичні „реалітети” стали вигідним засобом відвернення української спільноти в діаспорі від процесів, що відбуваються на рідних землях. Мовляв, советська потуга завелика, про якусь революцію в ССР годі й мислити, а тому треба погодитися з УССР, як „державою українського народу в рамках Советського Союзу” і надіятися на покращання долі українського народу еволюційним шляхом. Культобмін мав наблизити еміграцію до цих „реалітетів”.

Приїздили советські мистецькі ансамблі, щоб зворушувати душу емігранта, мученого ностальгією, виступали кочубеї перед українським студентством у вільному світі, появився „круглий стіл”. Колосова, Павличко, Драч, Коротич заприятлювали з емігрантами-реалітетниками.

Кого присилала до нас Москва через Київ для замилювання очей та ідейно-політичного спантеличування, можна ілюструвати ось хоч би таким віршем Павличка:

Як рідну матір, я люблю Москву.
За дух її, за воленоносну вроду,
За все, що маю я, за все, чим я живу —
За волю українського народу.
А ви, кати, за жменю мідяків
Знайшли собі за океаном службу.

І другий Павличків „шедевр”:

О Парти, ласкова наша маті,
Прийми любов, що в пісню перейшла!
...
Ти нас плекала, вчила нас у школі,
Ти обіцяла нам щасливі дні.
Здійснилися твої слова ясні!
Вже комунізму день на видноколі!

Отакі то люди приїздили з України і такі „принади” нам привозили. А наші реалітетники слухали їхні твори з роззвяленими ротами і ляскали в захопленні долонями. І тому Драчеві кремлівський пан обіцяє тепер ленінську нагороду.

Саме тоді, коли Колосова з плеядою орденоносних поетів старалася спантеличити українську громаду, дійсних представників національної України запроторювано в тюрми, доми божевільних і концтабори, бо вони з осталися вір-

³⁾ Симоненко В., Берег чекань, Нью Йорк, 1966, ст. 70, 103, 104 і 137.

ними заповітам Шевченка, Франка і Лесі Українки. Тоді саме Осадчий писав:

Сад вишневий цвіте на Україні
І всміхається квітами вишень.
Дозріває моею кровиною,
І повітрям українським диші.
А жагу моїх болів дитиною
Україна в колисці колице.
Я до мозку, до мислі, до тліні
Твій, вишнева моя Україно.
(„Вишня на узбіччі саду“)

І хоч який відмінний цей вірш своєю поетичною технікою від Шевченкових віршів, близька ідейна їх спорідненість безсумнівна.

Одним із засобів московського наступу на Україну було намагання затмарити в очах українського народу шевченківський ореол. І це намагання також було вбудоване в реалітетну схему.

Саме тоді, коли українці в ЗСА і Канаді збиралі гроши на будову пам'ятників Шевченкові у Вінніпегу і Вашингтоні, в ССР почалася плянова кампанія підривання Шевченкового національного престижу. Появлялися статті, автори яких силкувались скомпромітувати Пророка України, наголошуючи його нібито особисті вади, твердячи, що у пізнішому віці він відхристився від своїх гонощених в молодості ідей. Рівночасно будувано пам'ятник Шевченкові в Москві.

Знаменним було те, що й на еміграції, де Шевченко завжди втішався глибоким пістизмом і пошаною, на творах якого виховувалася українська молодь, також знайшлися „відбронзовувачі” Кобзаря. Однак, Шевченко занадто могутній, щоб його міг хтось захитати.

Чому зчинилася така кампанія по той і по цей бік залізної заслони?

Політичне „кредо” Тараса Шевченка, проголошене в його творах, таке наскрізь українське, що воно було і є надзвичайно небезпечним для ворогів української нації. Це шевченківське „кредо” є величезною силою, що об'єднує і вдержує, побіч інших факторів, не лише українську спільноту в розсіянні, а й цілий український народ, що стає на прою із московським шовінізмом, прикритим димовою заслоною вчення Маркса-Енгельса-Леніна. Від самого початку приходу до влади большевики Шевченкову творчість перекручували, а з нього самого ро-

били безбожника і замалюм не провісника комунізму. Але українці читали Шевченкові твори так, як треба, і розуміли його правдиво, відкидаючи геть советсько-московські фальсифікати.

Шевченківське політичне „кредо” скоплюється в таких основних точках: любов до батьківщини, пошана і подив для її історичного минулого, гльорифікація геройзму, погорда для капітулянтства і пристосуванства, безкомпромісівість у боротьбі з ворогом, аристократизм духа і глибока зневага до плавування, національна єдність, глибока релігійність і надія на Божу допомогу.

Свою любов до рідного народу і рідної землі висловив Шевченко у своїх творах і доказав усім своїм життям. Ця його любов віддзеркалюється в „Заповіті”, в „Посланні”, в „Розритій могилі”, у „Великому льосі”, в „Гайдамаках” і інших творах. Але вона чи не найядерніше виявляється в поезії „Мені однаково”, в якій автор протиставляє все своє особисте глибокій тривозі за майбутнє України:

Мені однаково, чи буду
Я жити в Україні, чи ні.
Чи кто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині,
Однаковісінько мені,
.
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять....
Ох, не однаково мені!

Тарас Шевченко був задивлений у велике минуле свого народу і оспіував його у своїх історичних поемах „Гамалія”, „До Основ'яненка”, „Гайдамаки”, „Іван Підкова”, „Тарасова ніч” і ін. Він поєднував це минуле із майбутнім і дав цьому вислів у „Посланні”. Всі його провідні постаті — це аристократи духа, люди незламної волі, безмежної відданості батьківщині, безкомпромісності супроти ворога. Чи не найкраще висловив Шевченко свій подив для геройзму в поемі „Кавказ” словами:

І вам слава, сині гори,
Кригою окуті.
І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітесь — поборете,
Вам Бог помагає!

За вас правда, за вас слава
І воля святая.

Вище вже згадувалось, що Шевченко глибоко погорджує і рішуче відкидає всяке капітулянтство, пристосуванство і лукавство. І це він так яскраво і так гостро засуджує словами:

Раби, подніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття...

Чого ж ви чванитеся, ви!
Сини сердечної України!
Що добре ходите в ярмі,
Ще лучче, як батьки ходили?
(„Посланіе”)

Із любові до України, до її героїчного минулого і з погорди до тих, що плаzuють перед сильнішим, випливає Шевченкова напримиреність до ворогів його батьківщини. Шевченко закликає до революційного зrivу проти поневолювачів України. Кров ворожа є для нього „злою кров'ю”, що в її сторіках окупиться воля.

Про цю боротьбу пише Шевченко і у своїх програмових творах — у „Заповіті”:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте —

і в „Посланії”, де змальовує жорстоку розправу з ворогом і його прислужниками:

Розкуються незабаром
Заковані люди,
Настане суд, заговорять
І Дніпро і гори,
І потече сторіками
Кров у синє море...

Шевченко проти будь-якої еволюції, переговорів і пертрактаций з ворогом, проти „реалітетів” царського можновладства. З ворогом немає компромісів, ворогові немає прощення.

У „Великому льюху” Шевченко унагляднює це як найгостріше, не пускаючи трьох душ до раю тільки за те, що вони посередньо чи безпосередньо, свідомо чи несвідомо виявили прихильність до ворога.

У боротьбі за священні права України Шевченко кличе до національної єдності, бо тільки через неї можна осягнути перемогу. І тому з такими словами звертається він до своїх земляків:

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата!

І оживе добра слава
Слава України,
І світ ясний, невечірній
Тихо засіє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю.

Шевченко був глибоко релігійною людиною і в своїх творах не раз прохас Бога допомогти Україні у її визволенні. У „43-му псалмі” він пише:

... Встань же, Боже,
Вскую будем спати.

Встань же, Боже, поможи нам
Встать на ката знову.

Не зважаючи на великі особисті терпіння, сумніви дуже рідко закрадаються в душу Шевченка. Він — переконаний оптиміст і непохитно вірить, що після кривавого розгрому ворога прийдуть в Україну свобода і слава. У „149-му псалмі” він пише:

Окують царів неситих
В залізній пута,

І осудять губителів
Судом своїм правим.
І вовіки стане слава,
Преподобним слава.

Шевченків оптимізм близьку виявляється в поемі „Суботів”, де, проаналізувавши трагедію українсько-московського договору в Переяславі, висловлює він свою віру в політичне відродження України:

Не смійтесь, чужі люди!
Церков-домовина
Розвалиться... і з-під неї
Встане Україна
І розвіс тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

Таке Шевченкове політичне „вірую”, оспіване в його творах, не могло бути вигідне для окупанта, який надіявся закріпитися на українських землях з помічю малоросійського раба, пристосуванця і безхребетника. Бо Шевченко не вчив бути рабом і опортуністом, затрусеним пессимізмом, почуттям безвиглядності і роз-

пачу. Дух Шевченка може зроджувати тільки безкомпромісний спротив ворогові на тлі глибокої любові до батьківщини. І дійсно, вибух спротиву теперішньої української Генерації молодих інтелектуалістів яскраво позначений духом печаті могутнього шевченківського генія. Про це свідчать твори Осадчого, Масютка, Симоненка, Караванського і інших.

Не випадково Вячеслав Чорновіл дав свою „Лихові з розуму” мотто із шевченківського „Послання”, яке пов’язує царський і совєтський терор на Україні:

Отак і ви прочитайте,
Щоб не сонним снились
Всі неправди...
Щоб ви розпитали
Мучеників: кого, коли,
За що розпинали!

І Осадчий нав’язує до Шевченка. Свого синка-первістка назвав він Тарасом, щоб віддати честь Кобзареві.

Шевченкові присвячує свій вірш і Симоненко, а в другому вірші віддає йому поклін. У його поезії „Шум полів” чути відгомін Шевченкових прокльонів на катів:

Тут правда з кривди злускала облуду,
Щоб розказали нам з віків минулих люди
Історію насильств і батогів.

А в поезії „Монархи” Симоненко ставить Шевченка поміж некоронованих велетнів людства і, за шевченківськими заповітами, висловлює погорду до рабства і лакейства:

І сипались лаври убогі
До кущів кривавих ніг.
Нікчемна, продажна челядь,
Банда кривляк для втіх,
Щоб мати що повечерять,
Годувала холуйством іх.

• • • • •
А поруч вставали некороновані
Корифеї і справжні вожді.
Вставали Коперники і Джорджони,
Шевченко підводив могутнє чоло,
І біля вічного їхнього трону
Лакузи жадного не було.

Поет Іван Гнатюк у своїй збірці „Повнява” складає такий поклін Великому Кобзареві:

На столі,
На самітній скатертині
Лежала книга — як святиня:

Людські надії і жалі.
Його не міг
Ніхто, не вмивши рук,
Узяти,
Бо він — святий, казала мати,
Він смерть народу переміг⁴⁾.

Святослав Караванський у своїх „Строфах з вірша про Шевченка — 150.000” присвячує Кобзареві такі рядки:

Жив поет із серцем Прометея
У гурті заляканіх людей...
Жив з пігмеями й не став пігмеєм!
Вмер, а все лишився Прометеє!
Він не був лауреатом премій,
Блях-оздоб на грудях не носив,
Плащ солдатський — вищу з академій —
То й усе, що в долі заслужив.
Хист не вмів свій вигідно продати,
З музого контракту не уклав,
Він служив в поезії солдатом —
Тільки вмерши, генералом став.

Шевченківським гнівом, болем за свій покривдений народ, жадобою помсти над ворогом і вірою в перемогу справедливості, перемогу української правди переднітий вірш Симоненка „Гранітні обеліски”:

Тремтіть, убивці, думайте лакузи,
Життя не наліза на ваш копил.
Ви чуєте? — На цвінтари ілюзій
Уже немає місця для могил.
Уже народ — одна суцільна рана,
Уже від крові хижіс земля,
І кожного катюгу і тирана
Уже чекає засукана петля.
Розтерзані, зацьковані, убиті
Підводяться і йдуть чинити суд.
І їх прокльони, злі й несамовиті,
Впадуть на душі плісняви і ситі,
І загойдають дерева на вітті
Апостолів злочинства і облуд.

Які ж подібні ці строфі своєю ідеиною наслагую до Шевченкових строф із „Послання”:

Схаменіться! Будьте люди,
Бо лихо вам буде!
Розкуються незабаром
Заковані люди,

• • • • •
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами...

І землею, всім даною,
І сердешним людом

Або з його „Холодного Яру”:

⁴⁾ Свобода, Джерзі Сіті, 18 квітня, 1968, ст. 4.

Д-р Михайло Кушнір

ПРОБЛЕМИ ЗМІН В ССР

(Продовження)

Ніхто не переконає американця, що можна бути націоналістом, відкидаючи буржуазний погляд на світ і суспільство.

Якби націоналізм був формою чисто буржуазною, тоді він повинен був би ділити долю буржуазії. Надії, що робітники „без батьківщини” по поваленні буржуазних урядів витворять інтернаціональну систему — виявилися оманними й в основі фальшивими.

Це не промислова революція повернула хлопів і робітників народові. Передусім їх ународив соціалізм, бо він зліквідував концепцію „двох народів” не тільки в Англії, але й в цілій Європі.

Маркс прийшов до висновку, що підставою інтернаціоналізму мусить бути спільність інтересів. Гасло: „Пролетарі всіх країн, єднайтеся!” — віддзеркалювало переконання, що пролетарі в усьому світі не мають втрачати нічого, крім кайданів. Натомість автор „Капіталу” не передбачив, що враз із втратою кайданів зійде

Торгуєте? Стережіться ж,
Бо лихо вам буде,
Тяжке лихо...

А шевченківський оптимізм і віра в кращу майбутність нації проявляється в таких Симоненкових словах:

Народ росте, і множиться, і діє
Без ваших нагаїв і палаша,
Під сонцем вічності древніє ї молодіє
Його жорстока й лагідна душа.
Народ мій! Народ мій завжди буде,
Ніхто не перекреслить мій народ,
Пощезнуту всі перевертні й приблуди
І орди завойовників-заброд!

Народ мій! В його волячих жилах
Козацька кров пульсует і гуде.

Відвага молодих українських інтелектуалістів, що зросли на політичних заповітах Шевченка, не в одному з них зродила переконання, що лише безкомпромісовою поставою супроти окупанта в умовинах московсько-советського гніту й терору і відірванням України від ССР

до гробу також і інтернаціоналізм. Соціалісти, які зірвали кайдани з робітника — обернули його не на інтернаціоналіста без батьківщини, а на національно освідомленого громадянина.

Дехто мріє про Європу, в якій не буде кордонів, пашпортив, віз, девізових обмежень. Міжнародня співпраця прибрала розміри, яких ми не зустрічали в минулому — але націоналізм ніде не вимер. Навпаки, він появився також там, де його ніколи не було, а саме в краях, які не мали власної буржуазії. Отже, виявляється, що буржуазія не є виключною продуценткою націоналізму.

**

Комунізм взагалі, аsovets'kyi комунізм зокрема, не зумів створити сфери коекзистенції з релігією і з націоналізмом. Під націоналізмом розуміємо в цьому контексті природне національне почуття. Релігії, як і національного почуття, не можна винищити, бо людина протягом

можна привернути українському народові становище суверенної нації.

Шевченко — це творець модерного українства, а його „Кобзар” це настільна книга кожного свідомого українця. Без Шевченка не було б, мабуть, і Визвольних Змагань 1917-20 років, і УВО, і ОУН, і УПА. Без нього не було б і Чорновола, Караванського, Осадчого, Юрка Шухевича і тисяч інших. Шевченко переміг Маркса, Енгельса і Леніна.

Тому, коли в сучасного українця зринають якісь сумніви, постають якісь проблеми національного характеру, йому їх розв’язки треба шукати у Шевченка і в його „Кобзареві”, так само, як розв’язку всіх релігійних і моральних питань мусить християнин шукати в Христі і в Його Євангелії⁵).

5) В другій частині своєї доповіді на згаданих маніфестаціях автор аналізував юридичний статус Української ССР. Див. Вісник ООЧСУ, Нью Йорк, березень 1968, ст. 19-23.

тисячоліть в цьому напрямі генетично обумовлена.

Росіяни становлять ледве 54% населення Співднєвого Союзу, але 82% книжок і 85% щоденників та періодиків друкується там по-російськи. Висувається тезу, що російська мова є мовою соціалізму, подібно як латинська мова була мовою феодалізму, а англійська — імперіалізму.

Ордени не мають нічого спільного з мовою, але є фактом, що 75% „героїв ССР” москалі. Такого роду прикладів можна навести сотки. В Співднєвому Союзі — хоч, як згадано, росіяни становлять тільки половину його населення — культивується один націоналізм, московський.

Україна є комуністичною країною, так, як комуністичними країнами є Польща, Чехо-Словаччина, Румунія, однак між Україною і цими країнами велетенська різниця.

Але на дальшу мету неможливо буде в одній державі культивувати націонал-комунізм, а в другій — співднєвий комунізм. Цей самий комунізм не може бути в Варшаві супернаціоналістичний, а в Києві антинаціоналістичний. Не можна в одній комуністичній країні ліквідувати релігію, а в другій вважати римського кардинала за першу особу в державі. Не можна в одній комуністичній країні переводити інтенсивну русифікацію, а в другій не менше комуністичній країні зреагувати з навчання людей найменні російської азбуки.

Москалі мусять числитися з фактом, що сателітні країни з часом будуть щораз більше усамостійнюватися і випрацювати устроєви моделі, стосунок яких до релігії та націоналізму буде цілковито відмінний від співднєвських взорів. Очевидно, що це не залишиться без впливу і на країни, інкорпоровані до Співднєвого Союзу, особливо на Україну. В недалекому майбутньому сателітні держави створять для Росії велику проблему. Ця проблема засновується на тому, що вже сьогодні „ліберально” мислячі москалі готові погодитися на об’яди „лібералізації” в Польщі, Чехо-Словаччині чи в Румунії, але не в Україні. В Москві знайдеться місце для сміливого українського поета чи відважного літературного критика, — під умовою, що писатимуть вони по-російськи. Але навіть освічені й насправді ліберальні москалі на дні своєї душі не вважають українців за відребний народ.

**

Крім конфлікту з Китаєм, Москва має водночас труднощі із західноєвропейськими та південноамериканськими комуністами. З перших тому, що вони еволюціонують до програми соціалістичної демократії і чимраз рішучіше починають відкидати монолітизм та сталінський авторитаризм, а з другими тому, що вони ставлять на перше місце збройну боротьбу і свою деколи невчасною ініціативою можуть загрожувати зasadі „мирного співіснування”, яка — не зважаючи на запеклість війни у В'єтнамі — становить начальну ціль співднєвської політики.

Видаеться, що в Москві не здають собі справи з того, що її атракційна сила послабла, що большевики властиво в дефензиві і бережуть свій територіальний та суспільний „статус кво” не тільки тому, що хочуть уникнути світової війни і почивають себе слабшими від ЗСА, але особливо тому, що Захід, його цивілізація, його стиль і рівень життя щораз більше імпонують співднєвській молоді.

Очевидно, що зменшене промінювання ССР є одночасно вислідом демістифікації співднєвської дійсності, як і систематичного атакування Москви китайськими комуністами. Немає вже мови про сталінський монолітизм. Співднєвські провідники мусили допустити поліцентризм і існування „окремих шляхів до соціалізму”. Співднєвський взір іншим країнам сьогодні лише пропонується, а не накидається.

Розлюзнюються також взаємна солідарність комуністичних партій, які, по розв’язанні Комінтерну Сталіним у 1943 році і Комінформу Хрущовим у 1956 році, орієнтуються чимраз більше в напрямі поліцентризму, що його проповідував померлий Толліятті, і підкреслюють чимраз більше незалежність своєї національної політики. На комуністичних міжнародних конференціях у роках 1957, 1960 большевики пробували змонтувати наново єдність світового комуністичного руху, але не потрапили цього досягти. Від моменту зірвання з Китаєм не тільки ідеологічна і політична єдність, але навіть єдність дій всіх комуністичних партій стала до певної міри ілюзоричною.

**

Московська большевицька ортодоксія є не тільки ідеологічним конформізмом — засадою солідарності на основі догми, але й виразом

політичної неволі. Соціалізм у московсько-марксистському виданні міг би встояти тільки тоді, коли б не треба було ідентифікувати його з ідеологічним конформізмом, накинутим силою.

Конформізм ограблює комуністичний рух з найцінніших одиниць. Тільки комуністові, що став ним з опортунізму, все байдуже. Тільки для кар'єристів без власних переконань не існують проблеми. Ідейний комуніст, комуніст з переконання і з мозком хоче співтворити і співвідповісти за рух, якому служить, і тому він не зречеться власних переконань на користь задекretованого з Москви конформізму. Іншими словами, те, що Москва таврує назвою ревізіонізму, є незалежницьким рухом в ідеологічній сфері. Комунізм, який хотів би встояти, мусів би погоджуватися з самостійністю, незалежністю і з правом не автономічну національну інтерпретацію. Ніколи не було і ніколи не буде ідеології, в ім'я якої люди і народи були б готові зректися права на власні переконання — хоча б у рамках доктрини — і права на самостійність — хоча б у рамках бльоку чи союзу.

Треба ствердити, що комунізм у советському виданні можна було б накинути світові тільки силою. Москва мусіла б мати можливість безпосередньо інтервеніювати в кожному випадку відступства від задекретованого конформізму. Всі столиці світу мусіли б бути зведені до статусу Будапешту. Сателізація можлива тільки на довжину руки. А московська рука сягає до Варшави, Праги, Будапешту, але не сягає вже до Београду.

Советські провідники є в'язнями не тільки власної доктрини, але й власного націоналізму. Їм відається, що їх національний комунізм — найчистіший марксизм-ленінізм, а російський імперіялізм — найавтентичніший „пролетарський інтернаціоналізм“. Але є фактом, що „копрайт“ на ідеологію закінчується з моментом, коли починають її експортувати. Доктринальний конформізм можна втримати в одній державі чи в одній імперії, але є наївністю припускати, що його можна накинути цілому світові

Треба ствердити, що так З'єднані Стейти Америки, як і Советський Союз, дуже часто хибно відчitують сенс сучасних історичних змін. Америці, зайнятій глобальною політикою, деколи

важко зрозуміти революцію середніх і малих народів. Москва, коли в якійнебудь країні вибуває революта, вважає, що це „невідхильний історичний процес“, який веде прямо до комунізму. Але є фактом, що народи Азії, Африки та Південної Америки тужать не за комунізмом, а за свободою і незалежністю. Намагаючись здушити ці самостійницькі прямування, їх впивають в орбіту советської політики. Незалежність на Кубі означає незалежність від ЗСА, так, як незалежність України мусить означати незалежність від Росії. Геополітичні рації не можуть ставити під сумнів права на незалежність жадного народу.

Якби советські провідники вийшли зі своєї ідеологічної клітки, вони зрозуміли б, що історичний процес зовсім не покривається з про процвами Маркса-Леніна. Дві великих колоніяльні імперії, британська і французька, були пронизані революцією, але не комуністичною, а національною, визвольною. Протягом одного покоління у французькій імперії здобули незалежність 40 мільйонів людей, а в британській — 600 мільйонів.

Коли можна говорити про якусь автентичну історичну силу, то є нею не комунізм, а свобода і націоналізм. Історія стоїть по боці не марксистів та капіталістів, а по боці тих, які вміють впору відчитати її нурт. Советським провідникам відається, що комунізм — чародійна формула, що дозволяє бути водночас „незалежним“ і сателітом чи „незалежним“ і рабом Москви. Ця формула, яка становить зміст „пролетарського інтернаціоналізму“, завела вже у бльоці комуністичних держав, як це бачимо на прикладі червоного Китаю і Югославії. Отже, чого можна чекати від неї у світовій скалі?

Факти, коли їх аналізувати об'єктивно, говорять щось інше. Метода комуністичної індустріялізації, коли вона в даній країні (у порівнянні з минулім) приносить успіх — скріплює націоналізм і самостійницькі тенденції.

Не всі комуністи відмовляються від незалежності на користь „пролетарського інтернаціоналізму“, чи пак сателітства і повної інкорпорації до Росії. Відмовляються тільки ті — і виключно ті, — які мають на своїй території советські дівізії, і внаслідок цього мусять числитися з інтервенцією. Немає жадного „пролетарського ін-

Лев Шанковський

БОЛЬШЕВИКИ ПРО УПА

(З серії: Ворожі свідчення про УПА)

(Продовження)

Після закінчення війни в Європі

В травні 1945 року закінчилася війна в Європі. Гітлерівська Німеччина капітулювала також перед большевицькою Москвою.

Закінчення війни в Європі викликало помітне хвилювання в рядах УПА, підпілля ОУН, в широких масах українського народу. Надії, що їх пов'язував український народ з тією війною, не сповнилися: з війни вийшли переможцями також московсько-большевицькі окупанти України. Насувалося тривожне питання: що буде і як буде далі? Чи буде нова війна між СССР і західними державами і чи буде вона скоро, чи може буде стабілізація існуючого стану, і що робити тоді? Перед УПА стояла конкретно дилема: чи калітулювати перед Москвою, визнати себе переможеним, скласти зброю і піти з повинною до НКВД, чи далі вести боротьбу проти відвічного ворога і як? Кожен здавав собі справу, що після закінчення війни, з якої СССР вийшов переможцем, він матиме змогу кинути дуже великі сили на боротьбу проти ОУН-УПА-УГВР, і що вигляди останніх у цій боротьбі мінімальні.

Очевидно, большевики використали негайно становлення, який наступив після закінчення війни, і виступили з новим зверненням до УПА й підпілля. Це було третє з черги звернення і, як запевняли большевики, останнє. У цьому зверненні з 19 травня 1945 року Хрущов і компанія чванились перемогою над „найбільшою потугою світу — гітлерівською Німеччиною” і перестерігали „горстку підліх наймитів Берліну” проти „народного гніву”. Наказ наркома внутрішніх справ, ген.-лейт. Василя Рясного визначав для „чесного спокутування своїх

тернаціоналізму” — є тільки московський націоналізм і імперіалізм, що їх захищає советський інтервенціонізм. І на цьому крапка. Там, куди не сягає вже збройна рука Москви, там кінчиться також „інтернаціоналізм”.

(Далі буде)

злочинів” день 20 липня 1945 року. Після цього дня, заповідав ген. Рясний, ніяких „зголошенъ більше прийматись не буде”, а всі „вороги народу й батьківщини будуть безпощадно знищені”¹¹⁶.

З усіх звернень, що їх большевики спрямували до ОУН-УПА-УГВР в роки боротьби, оце третє звернення з 19 травня 1945 р. мало, мабуть, найбільші успіхи. До НКВД доволі масово зголошуvalisя бійці УПА, підпільні, а передусім чоловіки, що укривалися в лісах від мобілізації до червоної армії. НКВД відпускало їх додому, визначнішим підпільникам давало посади в адміністрації, від інших брали підписку на добровільне переселення на Схід.

У пресі появлялись численні заяви тих, що зголошуvalisя з повинною, в яких підписані „дякували радянській владі” за отриману зможу повернутися „до життя” і кликали тих, що залишилися (майже завжди поіменно), щоб ішли за їхнім прикладом і являлися з повинною, бо всяка боротьба „безвиглядна”. Деякі зголошенці заломлювалися і почали водити енкаведистів по тих селах і хатах, де будь-коли кватиравали, а також допомагали їм викривати криївки, магазини та арештовувати родини бійців УПА і підпільніків. Ще інші вступали до „истребительних” батальйонів („стрибків”) і вже, як справжні яничари, почали боротися проти своїх, виконуючи, таким чином, важливє політичне завдання для большевиків, які, за всяку ціну, старалися обернути війну українців проти московсько-большевицьких окупантів на війну українців між собою. Коли ж населення, бувало, нарікало перед большевицькою

¹¹⁶) За кордоном немає обласних советських газет з 1945 року і тому неможливо прослідити, наскільки це звернення було оголошено також у районових та обласних газетах. Оригінали звернення і супровідного наказу ген. Рясного, надруковані в формі плякатових оголошень, принесені були звязковими, і вони зберігаються в закордонних архівах. Очевидно, це звернення не було останнім, а дата 20 липня 1945 р. не була останнім реченцем, коли приймалося зголошення.

владою на поведінку цих яничарів, що вбивали, кого стрінули на своєму шляху, або нещадно під час акцій грабували населення, большевики відповідали: „Чого ж хочете, це ж ваші хлопці, це бандерівці. Ми цього не робимо...”

До речі, майже всіх тих колишніх бійців УПА чи підпільників, що явилися з повинною до НКВД в 1945 році, не виключаючи й своїх „стрибків”, большевики пізніше поставили перед суд і присудили їм по 10-25 років у концтаборах. Дехто з них ставав удруге перед суд зовсім недавно, відбувши попередньо кару в концтаборах. Поновно судили їх за різні „злочини”, що, нібито, аж тепер вийшли „на яву”. Доля зголошеннів з повинною до НКВД у 1945 році ще раз потверджує досвід „боротьбістів” з 1919-1920 рр., що ніяке вислуговування Москви українцям не оплачується. Завжди, навіть після років такого вислуговування, знайдеться привід для ліквідації вислужника.

Коли ж, не зважаючи на деякий успіх свого третього звернення, большевицькі вожді зауважили, що основні кадри УПА й підпілля не думають виходити з підпілля і продовжують свою роботу, вони спробували добитися виходу прямими переговорами з ГК УПА. За посередництвом деяких духовних осіб та львівської української інтелігенції вони нав'язали контакти з ген. Тарасом Чупринкою і запропонували йому переговори.

Ген. Чупринка рішився на такі переговори, щоб довідатись, що УПА пропонують „переможці”, і щоб мати всі елементи остаточного рішення в новій ситуації. Переговори відбулися на Золочівщині в другій половині 1945 року, і з рамені ГК УПА брали в них участь ген. Дмитро Грицай-Перебийніс, Дмитро Майвський та ще два визначні підпільники. В делегації уряду УССР брав участь письменник А. Головко, якого інші члени советської делегації величали „полковником”.

Як і можна було сподіватися, советська делегація не висунула ніяких конкретних політичних пропозицій. Делегатами були українці, які просто просили своїх співрозмовців, щоб УПА здалася на „милість” компартії, бо тоді „позиція українських патріотів у рядах цієї ж компартії буде дуже змінена”. Конкретно, делегати пропонували „уявлення” УПА і підпілля ОУН на зразок „уявлення” польської Армії

Крайової (АК), що її переведено в 1944-1945 рр. Власне це „уявлення” мало той наслідок, що після нього чимало провідних польських „аківців” зникло навіки в советських тюрмах та концтаборах.

Делегати також запевняли, що „уявлення” і обеззброєння УПА та підпільних клітин ОУН матиме „почесний” характер; відділи УПА і підпільні групи ОУН прибуватимуть на призначенні для цього майдані під проводом своїх командирів чи провідників і там складатимуть зброю в кізли. Представники влади роздадуть бійцям документи про звільнення, і вони розійдуться по домах. Тільки тоді буде підібрана іхня зброя з кізлів советськими відділами. З того часу ніхто вже більше на советському боці не обзвиватиме „уявнених” — українсько-німецькими націоналістами, а цей термін залишиться виключно для працівників системи УЦК та інших українців, що „коляборували” з гітлерівськими окупантами.

Пропозиції советської делегації були відкинуті ГК УПА та Проводом ОУН, які не повірили в добрую волю Москви і не пішли назустріч її плянам. Очевидно, пляном Москви було за одним замахом позбутися організованого визвольно-революційного руху з українських земель. Дослівно тих самих методів ужила Москва у відношенні до широкорозвиненого українського повстанського руху в 1921-1924 роках, який здемобілізовано теж різними амнестіями та обіцянками. Коли ж уже повністю обеззброєно український народ різними „українізаціями”, Москва мала змогу приступити до нищівного удара по ньому, знищуючи його Церкву та інтелігенцію. Наслідки „уявлення” в Польщі теж ніяк не сприяли ідеї повторення цього явища українською стороною¹¹⁷⁾.

117) Різні реалітетно-коекзистенціалістичні кола української еміграції завзято критикували рішення ГК УПА і Проводу ОУН продовжувати визвольно-революційну боротьбу після закінчення війни в Європі. Вони це рішення й далі критикують. Все ж таки між переговорами ГК УПА та делегацією уряду УССР (такі повноваження вона пред'явила) і різними контактovими зустрічами українських емігрантів з такими ж делегатами в постаті різних „культурних діячів” немає ніяких аналогій. Переговори на Золочівщині були перетрактаціями двох вогоючих сторін, цілком допускальними з точки зору воєнного права, тоді як еміграційні зустрічі є „братаннями” (на фронті) зміновіховців з ворогом, за-

Провідні кола ОУН-УПА-УГВР, після зрілої застанови, вирішили продовжувати визвольно-революційну боротьбу проти московсько-большевицьких окупантів. Рішення Проводу дуже добре ілюструють документи з того часу, з яких називемо Наказ Головного Командира УПА до бійців і командирів Української Повстанської Армії¹¹⁸), Декларацію Проводу ОУН після закінчення другої світової війни в Європі¹¹⁹), Словом ОУН до українського народу¹²⁰), а теж гумористичну: До земляків Гречухи, Коротченка, Рясного і Лалака в Києві — відповідь на „Звернення” до робітників, селян, інтелігенції західних областей України з дня 19 травня 1945, на наказ Наркома Внутрішніх Справ з дня 20 травня 1945 і на передовицю „Огидні і нікчемні бандити будуть знищені” в „Радянськім Слові” з дня 22 травня 1945¹²¹).

Очевидно, центральне місце серед документів займає Декларація Проводу ОУН. Це солідно опрацьований документ на 18 сторінках друку, що в 9 частинах аналізує ідейно-політичні основи руху, підсумки війни, імперіялістичне обличчя СССР, англо-советські суперечності, міжнародне та внутрішнє становище України, також у зв’язку з прийняттям УССР до ОН.

маскованим під „українського культурного діяча”. Переговори на Золочівщині відбувалися в умовах повної рівноправності обох сторін. Коли один із советських делегатів намагався був принизити Степана Бандери в очах своїх співрозмовців, він негайно почув „брудну” лайку Дмитра Маівського на тодішнє советське божище — Йосифа Сталіна. В умовах емігрантських „зустрічей” українські емігранти мають себе вести так, щоб не „образити” советських гостей.

118) Оригінал наказу в журналі Повстанець ч. 5-6, а теж у низці інших публікацій. Передрук: УПА в світлі документів з боротьби за Українську Самостійну Державу 1942-1950 рр. (Збірка документів). Том I, Видання ЗЧ ОУН, Бібліотека Українського Підпільника, ч. 6, 1957, ст. 133-135.

119) Багато підпільних видань, друком і циклостилем. Передрук: ОУН в світлі постанов великих зборів, конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 рр. (Збірка документів). Видання ЗЧ ОУН, Бібліотека Українського Підпільника ч. 1. 1955, ст. 121-142.

120) Оригінал у підпільному журналі Шлях до перемоги, видання групи УПА „Говерля”, чч. 6-7, 1945.

121) Багато підпільних видань. Циклостилеве видання УПА „Говерля” має дещо змінений заголовок: На „Звернення”... від українського повстанця-бандерівця кілька слів правди”.

большевицькі звернення й перспективи боротьби.

Не закриваючи того, що рух мусить бути приготований на „найгірше”, але виходячи з аналізи внутрішнього і міжнародного становища України, автори Декларації прийняли рішення, що „нам треба й ми мусимо вести дальнє збройно-революційну боротьбу”. Постали тільки відмінні умови: треба ввійти в „новий, післявоєнний стиль роботи” на довшу мету, „вирощувати нові кадри”, переключитися з масових форм підпільної роботи” на „вужчі, індивідуальні форми конспірації”, „з кількості на якість”, з „екстенсивної на інтенсивну роботу, вглиб, а не вшир”. ОУН — це рух, що зродився в народі і з народом прямує до своєї мети, і тому треба „ліквідувати другорядні фронти й дрібні непорозуміння з іншими співзвучними силами в ім’я затяжної боротьби з спільним ворогом”. Про себе автори Декларації сказали такі пам’ятні, але й пророчі слова:

Ми свідомі того, що наша визвольна боротьба входить в свій найтяжчий період. На великому, священному шляху визвольної боротьби поневоленого народу бувають дні триумфу і занепаду і не нам узалежнювати наші дії від майбутньої розв’язки. Ми як діюче народне покоління сповняємо свій почесний обов’язок, незалежно від того, чи нам дадуть за це терновий чи лавровий вінок. Ми віримо в силу і воскресіння України і знаємо, що своїми діями наближаємо день національного і соціального визволення. Коли б ми і впали, то на нашій крові і ділах зродяться чергові борці, що почате діло попровадять далі так, як і ми продовжуємо труд і працю наших батьків...¹²²⁾.

Оці ідейно-політичні ствердження керівників чинників ОУН-УПА-УГВР після закінчення війни в Європі потрібно було нам нагадати, щоб на їх тлі зрозумілішим стало маневрування московсько-большевицького агіторопу в його боротьбі проти українського визвольно-революційного руху.

Отже, на тлі розгрому гітлерівської Німеччини та рішення керівників українського визвольного руху продовжувати збройно-революційну боротьбу проти большевицької Москви з’являється насамперед питання, що в післявоєнних умовах сталося з концепцією агіторопу, що УПА виникнула з доломогою і на бажання гітлерівських окупантів, що вона з ними співпрацювала, що вона діяла на наказ гітлерівських

¹²²⁾ Декларація в УПА, I, ст. 139-140.

В. Левенець

ПРОМОВА ШЕЛЕСТА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Промова на з'їзді КПУ в Києві гавляйтера Петра Шелеста з погрозами вбік українських націоналістів і активної частини української еміграції не була звичайною промовою, що їх сотнями виголошують большевицькі головачі для „скріплення соціалістичної свідомості” населення підсоветської України. Вистачить переглянути советську пресу за останні місяці і видавані „прогресистами” в ЗСА та Канаді газети за той же період, щоб злагодити суть тієї промови Шелеста. Виступ московського вислужника в Україні число 1 мав, на нашу гадку, три завдання:

— засудити вже засуджених культурних діячів на батьківщині, які ставлять спротив Москві, домагаючись, хай і в рамках конституції, основних прав для українського народу;

— перестерегти і застрашити майбутніх Чорноволів, Лук'яненків, Кандіб, Шухевичів і інших;

— змобілізувати всіх „піdnіжків” та всю „грязь Москви” і вислати їх на поборювання українського націоналізму.

Від часу Шелестової промови проминуло не-багато часу, але багато дечого змінилось в тактиці большевиків у підході до — як висловився Шелест, — „просякання буржуазного впливу на наше середовище”. Защморг на шиї українських культурних діячів затягнено, цензуру загострено, на т. зв. „громадських і робітничих зборах” найменші спроби протирежимної опозиції засуджено, а непокірних перевезено з Мордовії до Володимирської тюрми для „персональної обробки”, отже на повільне вмирання. Крім того, викинено з високих шкіл десятки молодих патріотів без права повороту, поширено права КГБ, посилено репресії над родинами за-

окупантів навіть, коли вже гітлерівців не стало на Україні? Або, інакше, як московсько-большевицький агітор пояснював дію „банд українсько-німецьких націоналістів”, коли вже Німеччина була переможена і окупована переможцями, в тому теж і Советським Союзом?

(Далі буде)

суджених, поновлено сталінську тактику морального терору, погроз, таємних вивозів і т. д.

Те, про що говорив за вказівками з Москви Шелест у Києві на з'їзді КПУ, в ширшому, все-союзному пляні розгорнено в постанові пленуму ЦК КПСС з 10 квітня ц. р. В цій постанові, між іншим, сказано: „Пленум відзначає, що сучасний етап історичного розвитку характеризується різким загостренням ідеологічної боротьби між капіталізмом і соціалізмом... в цих умовах непримиренна боротьба з ворожою ідеологією, комуністичне виховання всіх трудящих... набувають особливого значення...” Найбільшим ворогом советського режиму визнано в Москві „буржуазний націоналізм”.

На фронті боротьби з націоналізмом вислано тисячі заправлених у цьому ділі агіторів, які мають „вияснювати” населенню, що таке український націоналізм, представляючи його як найгіршого сорту фашизм, що становить величезну загрозу для українського народу. Першими з-поміж тих агіторів виступають вірні учні Я. Галана — Тарас Мигаль, Іван Петрів, голова т. зв. Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном Ю. Смолич і інші вірнопіддані холуї.

Тарас Мигаль, уже досить відомий як кагебівський „памфлетист”, написав недавно брошурку під зневою „АБН — асамблея блазнів націоналістичних”. Іван Петрів, ідучи по лінії фальшування української історії, особливо визвольних змагань, близнув брошуркою п. з. „В надії на чужі багнети”. Десятки інших заповнюють советську пресу, що появляється українською мовою, пропагандивним сміттям, проповідуючи „дружбу” між українським і московським народами та лаючи на московський лад українських націоналістів за їхні дії в краю і на еміграції, а головно за їх пожвавлену активність на зовнішньо-політичному відтинку. „Літературна Україна”, „Робітнича Газета”, „Радянська Україна” та інші газети і журнали перевонені статтями з антиукраїнським (там це називають антинаціоналістичним) змістом. В тих статтях перекручується і заперечується зміст переданих на Захід документів політичних

в'язнів, оплюгавлюється тих людей, друкується уривки „оригінальних листів” нібито звільненої з концтабору Кузнецової з „каяттям” і проханням до влади „простити її помилки”, а провідним і активним націоналістичним діячам поза СССР чіпляється ярлик „фашистів” і „зрадників батьківщини”.

Згаданий вище московський вислужник Тарас Мигаль у своєму „памфлеті” пише між іншим таке: „Бандерівці люблять тепер часто по говорювати, що вони виступали проти німецько-фашистських загарбників, були в опозиції. Алеж ніхто інший, як військовий міністер Бандери сотн. Роман Шухевич (він же генерал УПА Тарас Чупринка і нинішній святий Ілля-збрососець у бандерівському сонмі „героїв”) повів націоналістичних найманців у рядах Вермахту чинити криваві злочини на українській землі...”

Мигаль дописався навіть до того, що голова АБН Ярослав Стецько добровільно пішов до німецького концентраційного табору, щоб „робити враження, що він ніколи не співробітничав з фашистами”. А навесні 1944 року, „коли визволялися останні рубежі українських земель, знову запропонував фашистам свої послуги”...

В одному місці Мигаль пише, що Я. Стецько „ніколи не припиняв своєї співпраці з фашистами”, а в другому твердить, що „він знову”... Подібними „фактами” насичений увесь цей „памфлет”. Тож на якого наївного читача розраховує Мигаль свою брехливу писанину?

Очевидно, широкорозгорнена зовнішньополітична діяльність Я. Стецька не дас спокійно спати кремлівським злочинцям. Про це свідчить ще й таке речення з „памфлету”: „Стецько вже довгі роки каламутить воду добрих міжнародних відносин країн, потоками брехні та наклепів обливає досягнення радянського народу, закликає до хрестового походу проти нашої Батьківщини”.

Подібного характеру є брошура І. Петрова. Різниця між одним і другим запроданцем та, що перший — типовий політрук, а другий спритний фальсифікатор, що „спирається на фактах”. Починає він з того, що проф. М. Грушевський „відстоював хибну антинаукову думку про те, нібито Київська Русь була державою лише українською, а російська держава, мовляв, виросла на іншому північно-східньому пні

і не є спадкоємцем Київської Русі”. Протиставлячись твердженням М. Грушевського, І. Петрів пише: „То були теоретичні намагання приставити українців росіянам, розірвати віками скріплену дружбу двох слов'янських народів і посварити їх між собою. Він (Грушевський) намагався обґрунтувати натомість необхідність політичного і духовного союзу України і німецького імперіялізму, котрому відводив основну керівну роль в такому союзі, залишаючи українському народові підрядне становище”.

Ось такого роду фальсифікати української історії тягнуться червоною ниткою почесез австрійського цісаря, німецьких імперіялістів, поїді в Закарпатській Україні, Гітлера, „американських імперіялістів” та „німецьких реваншистів” аж до „ОУНівських неонацистів з-під стягу УПА”. І тим разом І. Петрів не забув приєднати ярлик „зрадника батьківщини” сл. пам. С. Бандері, Я. Стецькові і іншим керівним членам ОУН.

Було б, як то кажуть, півлиха, якби большевицькі імперіялісти були здані на свої власні сили у поборованні антикомуністичної, чи як вони хочуть, націоналістичної еміграції і не мали своїх духових експонентів в українській еміграційній спільноті. На жаль, свідомих, підсвідомих і несвідомих спомагачів ніколи не бралися в нашому народі. А еміграційна атмосфера особливо сприятлива для визрівання всякого роду і масти духових капітулянтів, що ладні спілкувати навіть з дияволом, аби „бліснути оригінальністю”, бути „відмінними” від громади. Українських патріотів вони обзывають також „фашистами”, „тоталітаристами” і навіть, як це почав практикувати видавець чікагської газетки д-р Т. Лапичак — „націоналістичними зведенюками”. Очевидно, всі ці епітети не їхні, а запозичені.

Може комусь здаватися, що це справа, над якою не варто зупинятися. Погодитися з цим ми не можемо. Навпаки, ми мусимо зблизька придивлятися до цих людей, скоро і рішуче реагувати на їхню „правду”, бо вона, ця їхня „правда”, йде по лінії московських плянів поборювання українського націоналізму як в краю, так і на еміграції. „Ідеологи” цього наступу йдуть також по запланованій у Москві лінії хаотизації нашого тут зорганізованого життя. Сьогодні вони виступають проти УККА,

але, як буде треба, виступлять хоч би й проти Комітету Громадської Єдності, який тепер піддержують, протиставлячи його громадській централі УККА. Це — лише для прикладу.

Коли йдеться про їхню ролю в нашому політичному житті, то вона аж надто ясна: балканізація українського політичного життя — їхня ціль. На доказ цього твердження можна навести цитату з статті А. Білинського, вміщеної в „Українському Житті”. А. Білинський, постійний співробітник цієї газети, ось що пише у своїй статті „Чи є причини до пессимізму на еміграції”:

„...Большевикам і КГБ потрібно серед української еміграції когось, хто би проповідував самостійну Україну, зв'язуючи її з т.зв. революційною боротьбою проти радянської влади і побудованому нею устрою”. Далі він запевняє, що КГБ навіть допоможе нав'язати контакти з патріотами в Україні, погодиться на створення „Спілки Визволення України”, щоб потім „зашити їх у КГБівський мішок”. З цього А. Білинський робить висновок, що „політична активність під фірмою ОУН не веде до цілі. Дослід показує, — пише далі, — що члени комуністичної партії українського походження в Канаді багато більше можуть зробити для оборони національних інтересів українського народу, ніж члени еміграційних ОУН”. Отже, „перед політиками на еміграції, — вважає він — дві альтернативи: або декламувати про відірвання України від ССР, але тоді відкидати спроби нав'язати контакт з краєм, щоб йому не шкодити, або перестати декламувати про усамостійнення України, а говорити про права громадян в кожній державі й під тим кутом шукати спроб за наближення до краю”... (підкрес. наші — В. Л.).

Білинський пропонує „нав'язувати контакт” з людьми режиму в Україні ціною зренення домагань усамостійнення України. „Перестати декламувати про самостійність” закликає емігрантів теж голова відомого кагебівського комітету для розкладу еміграції Юрій Смолич.

А. Білинський пропонує українській еміграції таку розв'язку: „Двійкарі з-поміж усіх оунівських груп найдалі віддалилися від первісної програми ОУН. Коли ж вони вперто тримаються старої назви, то це породжує до них недовір'я, мовляв, відхід від первісної програ-

ми є тільки тактичним ходом. А ОУН має не тільки „славу”, а й неприємну гіпотеку. Ми переважно, що коли б двійкарі поважно перевірили свою програму і прийняли нову назву, то до них пристала б маса нових і вартісних громадян. А властиво не „пристало б”, а спільно з ними створила б нову сильну групу. Це була б певна розв'язка для еміграції”.

Це не перша і, думаемо, не остання стаття А. Білинського, Т. Лапичака і інших, що появляються в їхній газетці, яка не зважаючи на „фінансові труднощі”, не перестає виходити.

Активність української політичної еміграції, її ідейно-політична і духовна єдність з краєм, стійкість ОУН в ідеологічних засадах виводять з рівноваги не тільки Петра Шелеста, але й емігрантських реалітетників, що з такою злістю поборюють українських націоналістів. Забувають вони, однак, що український націоналізм — не партія, не група, не „купка зведенюків”, а могутній, всенародній рух, що єдиний може змагатися з царством сатани, імперіялістичною Москвою. Цей Рух не можна знищити ані брудною писаниною, ані „перебудовою двійкарської політичної платформи”, ані навіть кулями і бомбами. І тому такий зняли шум по тому й по цьому боці.

АКЦІЯ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Голова Французького Червоного Хреста Франсуа-Понсе, член Французької Академії Безсмертних, повідомив Ярослава Стецька, що він переслав від себе прохання голови ЦК АБН у справі політичних в'язнів російських концтаборів в Міжнародному Комітетові Червоного Хреста у Женеві.

Необхідно, щоб українські червонохресті, харитативні і громадські організації у свою чергу звернулися до міжнародних аналогічних організацій, з Міжнародним Червоним Хрестом включно, для активацізування допомоги українським в'язням у російських концтаборах. Українські літературні клуби і т-ва повинні включити в цю акцію теж ПЕН-Клуби. Зокрема СХС повинен зайнятися справою інтервенції у Міжнародному Червоному Хресті, тим більше, що українські червонохресті робітниці знаходяться уже двадцять років в російських тюрмах.

Українські молодечі організації повинні перед молодечими організаціями вільних народів актуалізувати справу Юрка Шухевича.

Софія Наумовіг

ФРАНЦУЗИ ПРО ДОВЖЕНКА

(Продовження)

Рік пізніше Довженко зажив світової слави завдяки „Землі” — за словами Марселя Мартена „найкращому фільмові в світі. Режисер Данило Демуцький із оператором Довженком розуміли один одного прекрасно, бо їхнє мистецтво походило з того самого джерела, а український краєвид знайшов у них неперевершених поетів.

Шніцери дивуються, що „Земля” викликала „скандал” своїм начебто „біологізмом” та „неморальностю”, — і завважують, що цей фільм засудили люди, які не були спроможні зрозуміти його моральність і чистоту. І хоч Шніцери відчувають, що причиною „неласки” не була „неморальності”, користуючись виключно советськими джерелами, блукають, мов сліпі. Однаке, треба їм призвати, використовують всі доступні їм джерела.

„Незадовго до смерти, — пишуть вони, — виступав Довженко у „Мосфільмі” на обговоренні його „Поеми про море”. Ось як він мусів „вивертати кота дотори хвостом”:

„Мене треба засудити: як могла талановита людина закопати свій талант, і навіщо вона це зробила? Але треба також судити й тих людей, які мене до цього призвели. (Вважайте це реторичною фігурою!). Чому 12 років моє життя мистця пропали марно? Причиною цього було те, — як мені сказав довірочно один із членів редакції міністерства культури, — що між 10-ма найкращими фільмами світу за останніх 10 років була й моя „Земля”... І чому я мусів довідатися про це аж через 10 років? І в секреті?! Який злочин я поповнив перед батьківщиною? І чому цей злочин пройшов у мовчанці?..”

Коротка газетна замітка послужила Довженкові темою для „Землі”: „До села привезли трактора, і кулаки вбили тракториста, місцевого сільського кореспондента” „А щоб це надто ідіотично не виглядало, немовби-то українці дикиуни, що не хочуть чи бояться трактора, Шніцери старажуться знайти причину: „Сільських кореспондентів особливо ненавиділи куркулі, бо вони про їхні діла доносили центральним газетам”. Ця поверхховна оцінка ситуації не дозволила авторам зображені справжньою суті „колективізації”, та хіба ж можна їм дивуватися, коли за всі „джерела” мали вони єдину брехню? Тим більше, що, блукаючи у цій темряві, вони інстинктивно знаходять бодай іскорку світла:

„У той самий час накручували теж фільм Айзенштайна „Генеральна лінія”, однаке в обидвох фільмах було зовсім інакше насвітлення колективізації: ..Те, що для міщанина Айзенштайна було тільки інтелектуальною концепцією, те для Довженка було його власною проблемою. Для нього село, — це не була брудна хата, житла мало розвиненого населення. Для нього це був рай босих хлопців, хата, в якій проходить щасливе

дитинство, сад, повний овочів і меду... Природа у Довженка ніколи не є статична й байдужа. Вона реагує на присутність людей, бунтується або піддається, сміється і плаче разом із людиною...” Автори не поставили бодай тут крапки над „і”: що трагедія колективізації відбувалася в Україні, а де ні пекло, ні свербіло жида Айзенштайна, але пекло, боліло й до розпухи доводило українця Довженка!

Передавши для французького читача початок фільму „Земля”, Шніцери раптом подають, мабуть, підсумену їм думку: „Пролог дає ключ до фільму. Старий відходить, бо він прожив свій час. „Предок” закінчує свою подорож. Його відвічна мрія сповнилася — колективізація, це був той казковий скарб, якого шукали віками і який приносить селянам щастя на землі”. Автори не були в Україні в часі приходу німців — вони побачили б, як селяни „любили” колгоспи і як зневіділи потім німців за те, що колгоспи залишили.

Шніцери не знають ні України, ні духа українського народу, зате їм подобається „прогрес”, і тому в них такі висновки: „Трактор заорює давні межі піль, які стають тепер спільнотою власністю”.

Також подобається Довженкова відвага в любовних сценах, яку вони нагинають до тієї „спільноти власності”. І на цю тему продовжують, зрештою не без слуханості: „Довженко прикладав велику увагу до любовних сцен. Обговорюючи серед юних сценаристів фільмову продукцію 1946-54 рр., він сказав: „у наших фільмах ніхто нікого не любить. Це приголомшливе явище!.. Чому ми такі скучні на вияві почувань?” При іншій нагоді він повернувся до цієї теми: „у наших фільмах любов завжди нещаслива, кульгава, безрадісна. Ми недоцінююмо величезної виховної й злагачуючої ролі любові, показаної на екрані”. Переbilьшена соромливість, як і кожна гіпокризія, шокувала Довженка, він бачив у ній грубість душі, чого не прощав. У його фільмах любов ясна і щира, щаслива, ніжна, радісна й повна. Тому й Василь, залишаючи наречену, йшов сповнений такої радості, що почав підтанцювати по дорозі. І саме в цей момент радості — куля скочусь Василя. Кінцева частина фільму незрівнянної краси й величі. Ціле село несе домовину Василя через сади й поля... Спів наближається, могутніє, а в хаті Опанаса Василева маті в'ється в пологах. Народжується дитина, — благовіщення нового життя...”

Автори промовчують, що далі йде ще огідна соцреалістична сцена „мітингу”, на якому „товариш” з району виголошує промову про „перемогу комунізму”. Зате вони точно передають настрої, які зродилися після появи „Землі”: „Поява фільму викликала загальне порушення”.

„Вечерня Москва” назвала „Землю” вершком майстерності советського кінового мистецтва, „Комсомоль-

ская Правда" — фільмом колосальної мистецької вартості. А. Лебедев: „фільмом, сповненим навіть диханням землі, а здатністю сприймати явища природи вкуні з силою почувань, — досі не досягена ніяким кіноповним твором". Це був осуд того часу, але час не впливув на цей твір. Довженко — пристрасний сучасник бачив сучасність очима майбутнього. І це відноситься так до „Землі", як і до всієї його творчості.

У 20-их роках уся критика поставилася проти фільму. Жерсонський признається відкрито: „у ході полеміки, бажаючи визволитися від захоплення цим фільмом, ми звинувачували його в пантезізмі, біологізмі й т. д." „Оце „і т. д." треба розуміти як шалені напади, як найбільш несправедливі, що ранили Довженкове серце і довели його до передчасного посивіння. Почалося від погромної статті в „Ізвестіях" п. н. „Філософи" Дем'яна Бедного, який не вказуючи на можливі помилки режисера, засуджував увесь твір, „призначав його на спалення", бо він „підпитий реакціонізмом, що боронить куркулів і визнає „тугу за минулім".

Довженко мусів виправдуватися:

„Ні, я не прив'язаний до давнього села, ні до людей минулого, ні до минулого в цілому. Я син свого часу і належу до сучасності. А сучасність — це шлях, який веде від минулого в майбутнє. То чого ж маю нехтувати минулім? Хіба ж не для науки молодим, щоб вони вчили внуکів нехтувати тим, що мені сьогодні святе й дороже!"

„На щастя, — пишуть Шніцери, — напад Бедного був переборщений. Він був занадто несправедливий, а твір занадто великий. Дискусія перенеслася з журналистичної полеміки на вулицю. Фільм висвітлювали, коментували, дискутували на фабриках, на факультетах і в клубах. Всюди „Земля" діставала загальнє признання, часто ентузіастичне. На превелике здивування професійних критиків, народні маси глядачів чудово розуміли фільм і вподобали собі його".

Але в „високих сферах" і серед таких критиків, як Бедний, „незрозуміння" Довженкового твору доходило інколи до анекdotів: один режисер закидав Довженкові, навіщо він показав так багато гарних яблук? Адже тоді трактор і справді непотрібний! Навіщо взагалі працювати, коли стільки овочів під руками? Інший кінопродуцент признався наївно, що він зрозумів фільм щойно за третім разом.

„Це так було в Москві, а на світовому фестивалі 1932 року в Венеції „Земля" зреволюціонувала італійських кіновиків, захоплених епічною силою твору. Вони прозвали Довженка „Кіновим Гомером". Це був уже початок озвученого фільму, але цей останній „німий шедевр" зберіг свою могутність. На міжнародному фестивалі в Брюсселі 1958 р. „Земля" фігурувала поміж 12-ма найкращими фільмами „за всі часи й у всіх країнах".

„А в Советському Союзі ще й сьогодні стримано висловлюються про його форму, яка складається з чудових кадрів, не пов'язаних між собою. Сам Довженко сказав, що не любить цього фільму, — він же написав цей сценар за 12 днів, у поспіху. Але його ще зміню-

вали й скорочували. Крім того, Довженко тоді думав про зовсім інший фільм, коли прийшло це „громадське навантаження" (про Арктику). Дирекція советського кіна вимагала від Довженка фільму про сучасну Україну. А що тоді саме будували Дніпрогес, то Довженко вхопився за цей сюжет для фільму „Іван". З цього приходу Шніцери наводять вислів І. Андронікова: „Так, як Бальзак не писав романів, але „людську комедію", так Довженко в кожному своєму фільмі творить наче ланку великої розповіді, яка почалася „Звенигородом" і продовжується від фільму до фільму.

Зміст „Івана" дуже простий. Молодий селянин Іван з групою колгоспників прийшов працювати біля греблі. Він захоплений величною візюєю робіт, тоді як його товариші байдужі, ліниві, не підпорядковані дисципліні, вперті. Праця перетворює Івана, гречкосія, в свідомого робітника. А що такий „сюжет" не міг захопити французьких критиків, то вони ось як виправдують це: „Короткий час крученння фільму не дозволяє Довженкові як слід пізнати будівничих тієї великої греблі, — тому й вийшло все трохи схематично. Персонажі — радше ескізи, як портрети. При тому негативні типи вийшли краще, як позитивні, ім бракує насиченості. Тільки мати вбитого хлопця досконала і правдивістю й внутрішнім багатством, — інші порожні, беззмістовні та розплівчасті. На жаль, саме такий і сам Іван".

Ми можемо заспокоїти авторів, що тут не винен Довженко, який буцімто „не мав часу пізнати будівельників". Він їх добре піздав, отих непрошених чужих наставників, і хоч подав „секретаря компартії", як елейного опікуна-„добродія", він вийшов — за словами Шніцерів „порожній і беззмістовний", як і інші „позитивні" герой, як і сам Іван.

Покривджена українська мати мусіла у Довженка вийти правдиво й вірно, як теж і селянин у вишітій сорочці, що не хотів іти до колгоспу. Ось чому й була нагінка на Довженка і ось чому він мусів виправдуватися у статті „Чому Іван?"

Шніцери переказують її зміст: „Він хотів створити негеройського героя, малу людину на великому полотні. І на тому чудовому полотні Іван відривається, як пропагандистська афіша, а не жива людина. Дидактичні сцени в Довженкових фільмах дуже рідкі, та якщо такі траплялися в „Івані", то він сам „перший бачив цю слабість свого твору". Шніцери не підозрівають, а може просто не хочуть поставити кралки над „ї", що ці „дидактичні" сцени (читай: пропагандистні) Довженко мусів включити на наказ москалів...

Із захопленням підкresлюють Шніцери сценку, яку так оплескували критики фестивалю в Венеції і яка теж (чи не єдина) подобається в сінематеці Парижу: „Це досягає кошмару, коли мати шукає відповідальних за смерть сина, „вломлюючись у відкриті двері". Ця візуальна метафора заснована на геніальнюю могутністю. Оця візія схвильованої душі збила з пантелику глядачів. Та вони мали виправдання: бо сьогодні, коли „незвичайне" стало на екрані банальним, глядач не має ніяких труднощів визнатися в снах, фантазіях та інших метафізиках. Але цього не було ще 1932 року,

В ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ — МАЛИЙ ДОШ

Цим разом великою пропагандивною хмарою, що її пустили компартійні вельможі в Україні, є справа текстильних виробів у Советському Союзі, а в Україні зокрема.

Отож, „Радянська Україна” в числі з 25 квітня надрукувала передову статтю „Всі джерела — на збагачення прилавка”, в якій аж до за-
коли Довженко випередив свою кіномовою на чверть віку розуміння навіть підготованих глядачів.

І тут знову Шніцери не доводять своєї критики до кінця. Во образ української матері, якій через московське недбалство вбили сина, — вірний доті, поки Довженко показує її страшне горе. Але в кінцевій сцені, коли ця сама мати появляється на „мітингу” і щось там промовляє, тоді вона вже зовсім неправдива і не довженківська...

„У полеміці, яка постала довкола „Івана”, Довженко зайняв позицію нападу. Він вимагав від критики, щоб вона була — інтелектуально й морально — на поземі великих творів. Але його „годинник спішив, як зорі”, і світове кіно ще досі чекас геніального, як Довженка, критика. У той час вийшов у Мосфільмі Юткевича „Протиплян” на таку ж, як у Довженка, тему. Там було модерніше устаткування, як на українській кінофабриці, і з музикою Шостаковича. І фільм Юткевича був соцреалістичний, а Довженка формалістичний, а це вже само по собі було обвинуваченням!”

Важко Шніцерам зрозуміти, чому Довженко натикається на злобу тих, що воліли простацьке оповідання від його вищуканої кіномови, якої вони не розуміли”. Були теж інші, які „буятувалися проти його „фантастичних ідей”, бо для них правилом був соцреалізм — точна копія життя”. (Насправді соцреалізм це якраз фантазія, а не копія підсоветського життя! — С. Н.). Вони наводять слова Гете, який, побачивши намальованого, дуже подібного до живого собаку, зрадів із народження нового пса, але не... мистецького твору. Такі саме „мистці” звинувачували Довженка, що він „відсунувся від советського мистецтва й заглибився в формалістичному імпасі”.

Та ще в тому часі знаходилися оборонці: „Поет і режисер Микола Шенгелай захопливався „Іваном” і так відповідав на закиди, що герой надто абстрактний, скульптурний, гарний, як мармур: „Головний герой цього фільму — ідея!” Тієї самої думки і Шніцери: „З усією своєю складністю, недосконалістю, нерівністю „Іван” це твір нескінченно гарний і багатий. Це — великий твір... Довженко став славою українського кіна... Але це перешкоджало одним і ображало інших. Тому й так холодно прийняли „Івана” і тому так розпуталася критика”. Як звичайно, Шніцери не знаходять справжньої причини „критики”...

(Закінчення буде)

нуди вихваляється советські досягнення в галузі виробництва текстильних матеріалів та взагалі в піднесені рівня добробуту працюючих.

„У першому кварталі цього року порівняно з цим же періодом минулого, — читаємо в цій статті, — виробництво тканин усіх видів зросло в СССР на 87 мільйонів квадратних метрів, взуття — на 9,6 мільйона. В Україні за цей самий час вироблено різних тканин на 5,7 мільйона квадратних метрів більше, швейних виробів — на 75 мільйонів карбованців більше, шкіряного взуття — на 2,2 мільйона пар більше” і так далі.

Цікаво при цьому зазначити, що ці та інші статистичні дані большевицькі бухгалтери завжди подають у дивовижний спосіб: квадратовими метрами та кілометрами, „штуками” і „парами”, „височиною”, „довжиною” і „шириною”, але ті всі величини ніколи не порівнюють з потребами населення. Отож, розібрatisя в усій тій еквілібрістичній статистиці годі. Але одно знаємо: реальна дійсність в Україні зовсім не така, як її мають советські статистики. Щоб не бути голослівними, наведемо деякі факти.

Навіть найменше спостережливий і критичний західній обиватель завважив, що коли з СССР прибувають артисти, спортсмені чи науковці, то вони мають на собі мізерні, поганої якості й фасону костюми. Коли з України приїжджає до Західної Німеччини хор Григорія Версьовки, то першою турботою співаків було якомога більше накупити в крамницях текстильного матеріалу. І деякі українські емігранти потайки пхали хористам одяг для передачі рідним в Україну. Побувала свого часу на Заході київська футбольна дружина „Динамо”. Як хто з українців бачив тих динамівців, у що вони були зодягнуті, то ставало перед чужинцями соромно: в таких костюмах українські громадяни ходили ще на початку 30-их років, за Сталіна, коли „жити ставало веселіше й радісніше”.

І оце є той „малий дош”, та дійсність, яка випливає з величезної советської пропагандивної

ОКРУЖНІ КОНФЕРЕНЦІЇ ООЧСУ І ОЖ ОЧСУ

Окружні конференції ООЧСУ вже увійшли в традицію діяльності цієї організації. Ці конференції були колись подумані для того, щоб у дворічному проміжку між конвенціями дати можливість зустрітися членам Управ Відділів та взагалі активному членству.

Великим позитивом конференцій є те, що, після звітувань представників Відділів, розвивається звичайно широка і цікава дискусія над актуальними питаннями, які вириняють у нашій спільноті. На таких конференціях не тільки обговорюється питання організаційної структури та розбудови мережі ООЧСУ, але й займається становища до всіх актуальних справ, які вириняють в організаціях, що до них належать члени ООЧСУ.

Останні Okружні конференції були особливо цікаві тим, що в них брало живу участь наше жіноцтво, об'єднане політичною цілеспрямованістю та націоналістичною ідеологією. Участь жіноцтва так відсвіжила нашу організацію і так її посилила, що це перейшло сподівання Головної Управи ОOЧСУ. Це наче Боже Прорівдіння послало допомогу ОУВФронту саме тоді, коли перед нами вириняють щораз більші завдання, оболо-

хмари, з вихвалення про „великі досягнення” текстильної промисловості.

Щождо України, то вона завжди залишається найбільш упослідженою „республікою”, і тому її легка промисловість тут найбільше занедбана, бо всесоюзні пляновики головну увагу звертають на розбудову промислу в РСФСР. Свідчить про це сама „Радянська Україна” в згаданій передовій, де сказано: „В ряді областей України, не зважаючи на те, що є тут і сировина, і робоча сила, і інші умови для розвитку підсобних промислів, справа ця йде повільно... в республіці не все зроблено для відродження занедбаних і розширення діючих промислів... Зовсім забуті давні осередки ткацтва на Рівненщині...”

Як бачимо, Україна, якою можна хвалитися на всіх перехрестях, що вона є промислово вельми розвинена, — змушена обставинами свого колоніяльного становища робити не тільки сама на себе, а й на ненажерливого „старшого брата”, як то було її колись за царської Росії. Бож що інакше кажуть всі оті „підсобні” промислові господарства й виробництва, оті рівненські ткацькі варстти, що на них покладає надію „Радянська Україна” в розбудові текстильної промисловості?..

Петро Кізко

в'язки та відповідальність за розвиток політичних акцій, які зумовлені становищем на рідних землях.

У зв'язку з матеріалами, які прийшли з України, політична концепція ОУВФронту дісталася повну піддережку, іншими словами: наша орієнтація на власні сили українського народу та намагання втримувати контакти з воюючою Україною потвердили правильність наших політичних засад. Зайво доказувати, що орієнтація двійкарів на т.зв. реалітети, процеси еволюції в ССР — цілковито скрахувала, і 35 викладачів та бібліотекарів, які вислали чолобитню до Косигіна, можуть тільки червоніти за свої підписи.

На Okружніх конференціях ОOЧСУ питання нашої політичної тактики і устійнення методів дії займали одне з перших місць.

Конференції відбулися в таких містах: в Рочестері 2 і 3 березня, у Філадельфії — 16 і 17 березня, в Нью Йорку — 23 і 24 березня.

Першого дня конференції відбувалися спільно з делегатками ОЖ ОЧСУ. Конференціями проводив голова ГУ ОOЧСУ Іван Винник, а секретарював Б. Казанівський; членами Президії були голова ОЖ ОЧСУ Уляна Целевич і д-р Михайло Кушнір, член ГУ ОOЧСУ.

На підставі звітів голів Відділів можна сміливо твердити, що ОOЧСУ постійно зростає. Від часу останньої Конвенції, яка відбулася 1966 р., постало три нові Відділи і дві делегатури. Тут не вчисляємо ОЖ ОЧСУ, яка під сучасну пору має вже 15 Відділів.

Вельми потішаючим є факт, що в ряді ОOЧСУ почала вступати молодь, переважно професіоналісти, які вносять нові ідеї, а головно новий підхід до американського оточення, серед якого можна багато людей прихилити до ідеї визволення України.

Особливу увагу на себе звернули ті Відділи ОOЧСУ, що власними силами втримують тижневі радіопрограми, через які голоситься основні ідеї ОOЧСУ, ідейно і концепційно унапрямлюється широкі кола української спільноти та англійською мовою інформується американців про положення на Україні і про загрозу російського імперіалізму для вільного світу.

Специфічні завдання має малій Відділ ОOЧСУ в Вашингтоні, який нав'язав тісний контакт з рядом сенаторів, конгресменів та чужонаціональних представників. Цей Відділ виявив себе найкраще на зовнішньополітичному відтинку.

Про основні напрямні ГУ ОOЧСУ і ГУ ОЖ ОЧСУ говорили мігр Іван Винник і Уляна Целевич, д-р М. Кушнір реферував з ділянки культурно-виховної, а Богдан Казанівський — організаційно-кадрової.

Учасники дискусії стверджували, що завдяки активнодіючій ГУ ОOЧСУ Відділи своєчасно одержували потрібні інформації в усіх актуальних справах. Не раз кожного тижня Головна Управа висилала свої обіжники.

В результаті дискусії однодушно схвалено політичні концепції ОУВФронту і прийнято постанову ще більше

поширити й скріпити ряди ООЧСУ. Це великою мірою залежить від активу на місцях. Отже, 1968 рік ітиме під кличем: „Подвоїти членство ООЧСУ!”

Присутні підкреслювали, що кожного року збірка на Визвольний Фонд збільшується по всіх громадах, але треба мати на увазі, що групи колядників ООЧСУ, хоч і доходять до сотень, неспроможні відвідати з колядою всіх українських родин. Тож треба організувати молодь, яка, колядуючи, матиме не тільки присмішність, але й закріплюватиме наші різдвяні традиції і підсилюватиме Визвольний Фонд, що має надзвичайно велике значення для загальноукраїнської справи.

На Окружних конференціях обговорено також видавничі справи. Всі дискутанти стали на становищі, що „Вісник” треба побільшити і втримати на такому ж інтелектуальному рівні; що треба докласти всіх старань для створення тижневика, який своєчасно інформував би своїх читачів про світові події, насвітлював проблеми внутрішньоукраїнського життя і негайно протидіяв всякого роду затягам, які ворог підсував через українські ідейно-хіткі елементи. Всі члени ООЧСУ зобов'язані передплачувати і поширювати „Вісник” так, щоб був він у хатіожної української родини, яка визнає духовно-ідейні і політично-програмові принципи ОУВФронту.

Всебічно обговорено сусільно-політичні справи, вирішено й надалі морально та матеріально підтримувати УКК і активно сприяти створенню катедри українознавства в Гарвардському університеті. Рішуче протидіяти шкідливим діям новітніх зміновіховців, систематично влаштовувати політичні віча по всіх місцях українського поселення, щоб широким кругам спільноти вияснювати, в чому полягає загроза інфільтрації ворожих ідей і концепцій. Дати піддержку українським Церквам на чужині і дбати про те, щоб у церквах, парохіяльних школах були затримані й закріплени українська духовість і національні традиції.

Після загальної дискусії і прийняття постанов ОЖ ОЧСУ відбувалася свої ділові наради окремо.

Перший день конференції закінчено вечіркою з мисцею частиною. Мило було дивитись, як сцену за повнили юні бандуристи і бандуристки з Гемстедту під керуванням отця Кіндзеряєвого-Пастухова. Це справді був вдалий виступ молоді, яка доказує чудес, якщо є кому вміло її попровадити.

Д-р М. Кушнір виголосив доповідь на тему: „В обличчі змін”. Прелегент провів глибоку аналізу політичних процесів на рідних землях і, спираючись на документах Чорновола, Кандиби, Ю. Шухевича, д-ра Горбового і ін., які рішуче протестують проти поневолення України Москвою і жадають повної самостійності України — ствердив, що в Україні відбуваються процеси революційного, а не еволюційного порядку, як то хочуть нам втвікмати двійкарі. Прелегент також звернув увагу на культурно-виховні питання на чужині, як важливий фактор для збереження української національної самобутності.

Другого дня д-р М. Кушнір виголосив доповідь для ширшого загалу.

Б. Казанівський

ПОЛІТИЧНЕ ВІЧЕ В ДЕНВЕРІ

Заходом Денверського Відділу ООЧСУ 7 квітня відбулося політичне віче під гаслом „В обороні нескорених”.

Вічем проводила президія в складі: інж. М. Кальба — голова, О. Мотник — заступник, мгр П. Баб'як — секретар і почесні члени: о. прот. Т. Дятилович, парох укр.-православної церкви, о. П. Смаль, парох укр.-кат. церкви, п-ні Уляна Целевич і полк. С. Глушко.

З доповідями виступали: п-ні Уляна Целевич з Чікаго на тему „Край і еміграція” та мгр П. Баб'як — „Нова духовна революція в Україні і наші завдання”.

У своїй доповіді У. Целевич яскраво змалювала боротьбу українського народу проти німецького фашизму і московського большевизму, в якій визначну роль відіграли українські жінки-героїні, зокрема геройні-мучениці Катерина Заріцька, Одарка Гусяк та Галина Дідик, засуджені на 25 років тюрми, і сотні безіменних героїнь.

У другій доповіді прелегент в основному зупинився на найновіших визвольних процесах в Україні, ведених національно свідомою українською інтелігенцією. Вона виступає проти Москви, проти русифікаційної політики, проти насильного переселення українців на Сибір і домагається волі не лише для українського, але й інших поневолених народів.

Численні запити й жива дискусія доповнили обидві доповіді. Схваленням відповідних резолюцій закінчено офіційну частину віча.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ ООЧСУ І ОЖ ОЧСУ В НЮАРКУ, Н. Дж.

7-го квітня відбулися тут 20-ті Загальні Збори 1-го Відділу ООЧСУ й 2-гі Збори Відділу ОЖ ОЧСУ. Перед зборами членство вислухало доповідь представника Головної Управи Богдана Казанівського. Потім відбулися збори в окремих залах УНДому.

Зборами 1-го Відділу ООЧСУ керувала Президія: мгр Я. Рак, мгр А. Гординський та І. Кульчицький. Крім Президії при головному столі засіли Б. Казанівський і В. Цюрпіта, голова Осередку СУМА.

Після звітів голови сотн. Ю. Кононева, всіх членів Управи і голови Контрольної комісії інж. М. Семашко відбулася дискусія та вибір нових керівників органів. На голову через аклямацію вибрано сот. Ю. Кононева, вже з чергі на 16-ту каденцію.

Збори Відділу ОЖ ОЧСУ проходили в дусі організаційної розбудови. Багато часу присвячено допомозі вдовам, сиротам і хворим родинам політичних діячів. На голову Відділу вибрано пані Теодору Кульчицьку.

Наприкінці обидва Відділи зібрались знову разом, щоб відмітити день народження сот. Ю. Кононева, який як старшина Армії УНР в 1918 році брав участь в обороні Києва від московських орд.

ВІСТІ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ

Тамара Омелюсик

ПРИСЯГА

Наймолодша з моїх курсанток у санітарному вишколі УПА, Надійка, учениця гімназії, ясноволоса дівчина з вогниками гумору в блискучих сірих очах, була одною з найулюбленіших та найбільш здібних. Коли її зразу не хотіли бути прийняті, веселі очі дівчинки потемніли й зайшли хмарою гніву.

— Чому не хочете прийняти? — запитала обурено. — Обидва брати в лісі, батьки не живуть, що ж буду робити сама-одна?

Коли ж лікар вияснив, що в УПА приймають від 18-ти років, а її щойно шістнадцять, вона, вже пануючи над собою, сказала:

— Хочете, щоб мене німці в тюрму взяли, вони знають, де брати. Значить, для УПА ще молода, а для тюрми підходяща... — Сказавши це, вибігла з хати, щоб не бачили сліз в її чудових очах. Лікар поглянув на командира і на мене, похитав значущо головою, а тоді крикнув:

— Гей мала, вернися!

Не встиг вимовити останнього слова, як „ма-

ла” (це стало її псевдом) стояла вже біля нього, обіцюючи старече, поморщене обличчя.

Так Надійка залишилася в УПА і переходила вищі під моїм керуванням. Через місяць прийшлося перервати курси і здібніших дівчат та жінок розіслати на пункти. „Мала” завжди уважно приглядалася, як поводитися з лікарськими приладами, вивчала їх назви та призначення. Бувало уже ввечері, коли ляжемо, приходить до мене та про все розпитує. Інтелігентна, жвава, дуже швидко вивчила все потрібне. Не дивниця, що її одну з перших вислали, як головну медсестру, до шпиталя, де було багато важко поранених, що вимагали фахової, дбайливої опіки.

Перед виїздом дівчат поставили до присяги. Була темна ніч, надворі чекали підводи. В хаті блистало слабе світло. Хата була повна хлопців і дівчат. На лавках лежали санітарні торбинки, валізи з ліками та все потрібне в дорогу.

молоді в обороні свободи думки, сумління та слова, стверджували, що ті події знайшли лункий відгомін у всій світовій пресі, радіо та телевізії, однак про аналогічні події в Україні, що тривають посьогодні, все ще не інформується світову опінію.

У своїй доповіді проф. Шанковський згадав відважні виступи В. Чорновола та його друзів з протестами проти нищення національної культури в Україні, а також зворушив слухачів розповіддю про героїзм довголітнього в'язня советських тюрем Юрія Шухевича — сина Головного Командира УПА — сл. п. Романа Шухевича-Тараса Чупринки.

Прелегент гостро засудив лист-заяву 35-ох наших інтелектуалістів в Америці до советських партійних і урядових чинників, заявивши, що тим листом його автори виявили свою згоду зі статусом політичного поневолення України Москвою.

Доповіді слухало понад сто осіб, що складалися із представників різних політичних угруповань. Слухачі ставили доповідачам ряд питань, на які одержували вичерпні відповіді.

Після доповідей ред. І. Білинський відчитав резолюції політичного віча, що їх присутні затвердили. Віче закінчено відспіванням „Не пора, не пора...”.

Григорій Петрович

**ПОЛІТИЧНЕ ВІЧЕ
„В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНІХ”
ЧІКАГО-ПІВДЕНЬ**

Організації Українського Визвольного Фронту в Америці провели в березні-квітні ц. р. в численних місцях скупчення української еміграції політичні віча під кличем „В обороні нескорених”

Одне з таких віч відбулося в домі СУМА-ООЧСУ в Чікаго-Південь в суботу 23-го березня ц. р. З доповідями виступали провідні діячі ОУВФ — ред. Ігнат Білинський та проф. Лев Шанковський.

Політичне віче відкрив і привітав гостей з Нью Йорку інж. А. Гайдук. До президії віча, що його очолив друг Т. Чурма, запрошено представників ОУВФ м. Чікаго.

Ред. Ігнат Білинський виголосив доповідь на тему: „СКВУ та його концепція”. Доповідач з'ясував проблеми підготовки, організації, перебігу та успіхів СКВУ, наголошуєчи, що СКВУ був першою спонтанною маніфестацією єдності і сили українців у вільному світі.

Проф. Лев Шанковський доповідав на тему „Найніші події в Україні”. Прелегент, звернувшись увагу на події в Польщі та Чехо-Словаччині, тобто демонстрації

— Струнко! — почувся голос організаційної, і дев'ять дівчат, що йшли тієї ночі в невідоме, стали наструнко. Запанувала тиша. Організаційна читала слова присяги. Дев'ять пар очей, звернених на ікону Розп'ятого, повторювали за нею. Раптом „Мала” здригнулася і запитала тримтячим голосом:

— Як? Як це?

— Тихо будь! — шепнула сусідка. — Не смій переривати!

Але організаційна припинила читання присяги і звернулася до Надійки:

— Якщо не зрозуміла, я повторю ще раз. Отже: в разі небезпеки медсестра повинна боронити ранених більше, як себе. У безнадійному випадку мусить застрілити їх і себе, щоб ворог не взяв на муки-катування.

Увесь час я дивилась на Надійку і бачила, як після тих слів її повіки опали. Коли вони по хвилині піднеслися, в її очах було щось нове, таке дивне, що я мимоволі прошепотіла слова, вимовлені колись Христом у Гетсиманському саді: „Хай мине мене чаша сія”.

За тиждень треба було відвезти від нас важко ранених до Тернополя на операцію, а опісля на той пункт, де була призначена „Мала”. Була чудова українська осінь. Дорога лісом на лісничівку, де знаходився шпиталь, виглядала як казка. Біля брами зустріла нас „Мала”. Віддавши хворих, я мусіла повернутись. „Мала” провела мене шматок дороги, а тоді я ще довго бачила її, як махала вона мені своєю шапочкою з червоним хрестом. Очі тієї щебетушки запам'ятались якимись дивно сумними.

Я вернулася на наш пункт об 11-ій годині ночі, а о 5 годині ранку був сполох. Червоні на конях прорвались у ліс, захопивши з собою нашу сторожу, лікаря та всіх зі збросю. Між чоловіками, що гналися в ліс, мигали темні хустки дівчат. Десь ішов бій, страшний, завзятий, нерівний...

О сьомий уже привезли до нас раненого сотника Я. На підводі притолочена солома, кіньми керув стара жінка. Збоку йшли хлопці без зброї, бо рушниці лежали на возі. Швидко внесли до хати пораненого, на дворі розбиралі воза, змивали сліди крові. Перев'язавши сотникові рану, я вийшла до шопи, де метушилися напівпритомні хлопці.

— Звідкіля ви? — запитала я, але замість відповіді почула лише одне слово:

— Упень!

— Що упень? Кажи!

І тоді один тримтячим голосом сказав:

— Пані, та це на тому пункті, де була русява Надійка, німці вибили всіх упень. Лише оцей ранений, що тут, зостався. Його ми витягнули з розбитої гарматними стрілами лісничівки...

— А ворог?

— Їх загинуло кільканадцять.

— А Надійка?

— Нема ні Надійки, ні ранених...

Два дні після трансфузії крові ранений сотник Я. розповів, як було:

Удосвіта прибіг вартовий і шепнув щось лікареві. Той дав наказ: „Хто має зброю і силу хай іде в ліс!” — Сестри схопили рушниці й побігли. Надійка з пістолем та гранатами вбігла до ранених і крикнула:

— Беріть грушки*)! Скоріше! Я залишаюся з вами. Присяга... Ні, ні не можу... ви самі себе... Присунула шафу до одного вікна, стала перед другим і щось крикнула нам, але стрілянина заглушила її слова. Щось заслонило вікно, постріл і тінь відпала. Ще чотири стріли дала в вікно, а п'ятий собі в рот... Більше я нічого не бачив.

— Це ваша родичка? — запитав сотник Я., помітивши жах на моєму обличчі. А коли я мовчала, не мігши промовити її слова, він вийняв щось із кишені і подав мені. Це був русавий кучер, один із тих, що спадали непокірно на повіки темних очей. Він залишився у мене як дорога пам'ятка, і коли я погляну на нього, завжди ввижаються близкучі очі. І я чую слова присяги.

*) Грушки — гранати.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

O. Керг

У ДЕНЬ ГЕРОЇНЬ

Відзначаючи героїчні подвиги наших предків, ми єднаємося з нашою далекою Батьківчиною, з нашим славним минулим. Єднаємося з героями наших днів, які без сторонньої допомоги, без дипломатичних нот, без Ради Безпеки несуть тягар безприкладної боротьби за право свого народу.

Залишені цілим світом, закинуті у московські тюрми, без вісток з вільного світу, борються кращі представники свободолюбного українського народу, що його червона Москва призначила на загин.

Між нескореними борцями за волю нашого народу є й жінки. І їм ми хочемо висловити нашу любов, нашу вдячність, наш подив. Вони — наші сестри, наші шкільні товаришки, і під їх захистом ми могли вирватись у світ волі, добробуту і щастя.

Хочемо згадати тут з-поміж численних інших прізвища лише трьох: Катерини Зарицької, Галини Дідик і Дарки Гусяк. Про цих жінок у вільному світі не знають нічого. Їх не знають і ті з нас, для яких підпільні дії нашого народу були окутані таємницею, зв'язаною з небезпекою для життя. Прізвища цих героїнь не говорять нічого навіть багатьом нашим культурним діячам. Їхні дії, їхні подвиги не стали, на жаль, темою для повістей та оповідань наших письменників.

Три згадані жінки, не зважаючи на те, що не походять вони з одного міста, разом не вчилися, що між ними досить велика різниця віку — з'єднані на все життя справою, для якої себе посвятили.

Катерина Зарицька, дочка відомого математика й астронома, ректора Львівського університету, доктора паризької Сорbonni, сама здібний математик, з наймолодших літ підпільнниця, а в час війни організаторка Червоного Хреста УПА. Галина Дідик, за фахом учителька, родом з Бережанщини, і Дарка Гусяк, тендітна дівчина з незакінченою середньою освітою, що організувала Червоний Хрест у рідному Дрогобичі.

Французька медична сестра, яка щасливо повернулася з Дієн-Біен-Фу, дісталася від свого уря-

ду найвище відзначення — орден Почесного Легіону, і про неї з подивом говорив увесь світ. За таку саму жертвенну працю для вояків, що потребували медичної допомоги, наші жінки отримали... двадцятилітнє ув'язнення в найважчій із московських тюрем — у Володимирі над Клязьмою.

Це ж для нас і за нас ці жінки, замість жити нормальним життям, караються в московських казематах разом із злодійками. Їх б'ють і катують слідствами та вимогами доносити, обпліювати ті ідеали, за які вони боролися. Їх жахають долею близьких, що живуть ще на волі, на умовній волі.

Сьогодні ми згадуємо цих святих жінок, цих мучениць за самаритянську поміч для біжнього, цих героїнь у боротьбі з поневолювачем не на те, щоб викликати співчуття для їхньої нестерпної долі! Ні, ми кличемо до помсти! До помсти на тих, що так по-звірячому обходяться зі шляхетними жінками! На тих, що мordують їх у Володимирській тюрмі! На дітях і внуках тих катів.

Ми кличемо всіх бути сторожками. Не давати затуманювати себе тим чужим і „своїм”, які ваблять вільний світ, а зокрема американську молодь підлими й небезпечними доктринами.

Нехай імена наших героїнь, які не покаялися, які не зрадили друзів, бринять у ваших душах тоді, коли москвофіли нашої таки крові намовлятимуть нас „дивитися реально” на світ.

Хай наше свято буде днем постанови, присяги — жити тими ідеями, з якими наші героїні ішли на смерть!

ТЕЛЕГРАМА ДО СЕКРЕТАРІАТУ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ В ТЕГЕРАНІ, ИРАН

Вельмиповажані Панове!

Москва вклопила Україну до СССР з помічно бруталної сили, повела русифікацію, запроваджус атеїзм, уживав поліційної системи для контролю над родиною та публічним життям. Терор, арештування, заслання, переслідування без легальної причини продовжує ірак-

тикувати уряд Брежнєва-Косигіна так, як було за Сталіна-Хрущова.

Ми звертаємося до Конференції із закликом вилити на російський советський уряд, щоб він звільнив українських політичних в'язнів та депортованих, повернув їх на Україну і забрав російські війська з української території. Ми жадаємо вільних виборів в Україні під наглядом ОН і відновлення української суверенної держави, де людські права будуть гарантовані всім громадянам.

За ОЖ ОЧСУ:

Уляна Целевич — голова
Степанія Бернадин — секретар

30 квітня 1968 р.

3 ДІЯЛЬНОСТИ ВІДДІЛУ ОЖ ОЧСУ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Щойно проминув рік діяльності Відділу ОЖ ОЧСУ у Філадельфії, а вже виразно помітило її осяги.

Ідейне жіноцтво ОУВФронту зорганізувало висилку харчових і одягових пачок поза залізну заслону і провело кілька практичних курсів серед своїх членкінь.

Пані Зиновія Терлецька прочитала цикл лекцій з куховарства. Є надія, що її куховарська книжка незабаром вийде друком.

Пані Марія Лисяк, знана ще зі Львова артистка-співачка, не тільки здобула великі симпатії широких кругів слухачів своїми сольовими виступами, але й виявила себе як добра вчителька трикотарства.

Пані Філя Ганушевська провела курс малювання української стилової кераміки, на завершенні якого властована була в Домі Української Молоді виставка робіт, виконаних курсантами. Треба сказати, що ця виставка отримала велике признання збоку глядачів.

Активну культурно-виховну діяльність провадять членкині Відділу пані Ірина Чумова, Ярося Куліш, проф. Зоя Маркович.

Було б несправедливо не згадати пані Люби Сілецької, яка зорганізувала серед дівчат ОУВФронту відбівникову дружину.

Сходини членкині Відділу в неділю 5 травня були присвячені українським Героям і Героям. Доповідь, що її виголосила пані Ганушевська, присутні вислухали з глибокою увагою.

Чи не може Відділ ОЖ ОЧСУ у Філадельфії послужити за приклад для інших Відділів?

Б. К.

СВЯЧЕНЕ ВІДДІЛУ ОЖ ОЧСУ В БОФФАЛО

Відділ ОЖ ОЧСУ в Боффало влаштував 5 травня Великоднє Свячене для своїх членок з родинами, громадянства і молоді в залі Українського Дому „Дніпро“.

Свято відкрила голова Відділу Катерина Мороз. О. декан шамбелян д-р Павло Івахів поблагословив великородні трапезу. Голова Відділу привітала о. д-ра Івахова з одержанням титулу шамбеляна, бажаючи йому здоров'я і дальших успіхів у праці для Української Церкви і народу. „Сумівська бабця“ Стефанія Мороз передала о. шамбелянові від Управи Відділу ОЧСУ гарно інкрустовану писанку, одержану з Краю.

По спожитті свяченого проф. Зенон Саган виголосив реферат про великородні звичаї українського народу. Зацікавлення викликали серед пані ті місця реферату, де професор оповідав про часи існування на Україні матріярхату, вплив якого позначається в українському побуті аж до наших днів.

Мистецькою частиною проводила культурно-освітня референтка Відділу Євгенія Луковська. Патріотичні вірші декламували: Оксана Луковська — „І Ти воскресеш“ Сидоренка і Оля Луковська — „Воскресіння“ Уляни Кравченко.

Сумівська виховниця Христина Була зорганізувала у залі хоровод зі співом великородніх гагілок.

Пані М. Притула і А. Хутко провели збирку на Визвольний Фонд, яка дала суму 67 дол.

О. шамбелян д-р П. Івахів закінчив цю імпрезу, що пройшла в дружнім родиннім настрої, молитвою.

3 НАШОЇ ХРОНІКИ

● У чікагському „Савд-Вест Нью Гералд“ надруковано статтю про українські писанки з ілюстраціями, на яких показано пані Уляну Целевич, Аллу Срібну та Марію Гриневич за писанням писанок у міській бібліотеці. З нагоди цього показу авторка статті Анна П'єса поінформувала читачів про діяльність Уляни Целевич як голови Головної Управи ОЖ ОЧСУ, що проявляє живу діяльність в обороні своєї поневоленої батьківщини, України.

● У дискусійному вечорі, що його влаштувало в Мюнхені німецьке історично-політичне дослідне товариство 2 квітня ц. р., Слава Стецько виголосила реферат про боротьбу українських підпільних діячів культури, ілюструючи його прикладами з підпільних документів.

● Заходом Відділу ОЖ ОЧСУ відбулося у Філадельфії Свято Героїнь. Реферат виголосила п. Зірка Погоріла. Марія Лисяк та тріо сумівок — Романець, Гаманяк та Зозуляк відспівали кілька пісень. Виступав хор ОЖ ОЧСУ під орудою Ірини Чуми. У сценці пера Ірини Пеленської приймали участь Дора Волянюк, Павлина Волянюк, Мирося Лесюк, Любка Васютин, Віра Рущак та Таня Красій. Сценку підготувала, сама бе ручи в ній участь, пані Лада Прокоп.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

КОМУНІКАТ

Української Репрезентації в Тегерані

У дніах 22.4 — 13.5 1968 в столиці Ірану Тегерані відбулася Міжнародня Конференція для Прав Людини, скликана Об'єднаними Націями з нагоди 20-річчя проголошення у 1948 році Об'єднаними Націями Загальної Декларації Прав Людини. Основною метою конференції було виявити фактичне застосування постанов згаданої Загальної Декларації у житті сучасного людства на протязі останніх двадцяти років, як теж уточнити засоби і методи, які б мали бути стосовані у майбутньому для того, щоб забезпечити у цілому світі, за всіма людьми і народами, повне користування всіма політичними, громадськими, економічними, соціальними і культурними правами та створити потрібні передумови для введення в життя міжнародних інструментів в ділянці прав людини.

У зв'язку з цією конференцією до Тегерану прибула репрезентація українських Церков та політичних і громадських організацій, які існують і свободно діють поза Україною, в країнах вільного світу. В склад цієї репрезентації входили:

Високопреосвящений Мстислав Скрипник, архиєпископ Української Православної Церкви в ЗСА, о. д-р Василь Кушнір (Канада), президент СКВУ, — голова репрезентації, д-р Володимир Душник (ЗСА) — заступник голови репрезентації, д-р Ярослав Мусіянович (Франція) — заступник голови репрез., ред. Михайло Сосновський (Канада) — секретар репрезентації, і як члени репрезентації: д-р Богдан Галайчук (Аргентина), д-р Денис Квітковський (ЗСА).

Головною метою нашої репрезентації було довести до відома учасників конференції про сучасний стан відносин в Україні, населення якої перебуває в умовах колоніального визиску, що виключає можливість користування з прав і привілеїв, передбачених Загальною Декларацією Прав Людини. Для цього наша репрезентація перевела численні зустрічі і розмови та передала президії конференції її делегаціям окремих держав та представникам місцевої і міжнародної преси, радіо і телевізії шерег меморандумів, звернень і матеріалів, які всебічно висвітлювали трагічне становище людини в Україні під кожним оглядом: духовим, політичним, національним, культурним, соціальним і економічним.

З великим сумом і жалем стверджуємо, що перебіг конференції у Тегерані у великий мір носив відпечаток сучасної міжнародної ситуації, в якій ще існують такі великі колоніальні імперії як СССР і комуністичний Китай, що диктують свою волю не тільки поневоленим ними націям, але й багатьом націям, які користуються з державної незалежності. Саме цей факт був причиною, яка унеможливила конференції зробити справді об'єктивну і всебічну аналізу положення людей і народів у цілому світі, зокрема ж у згаданих тоталітарних системах СССР і ком. Китаю.

Крім того навіть сама процедура конференції явно свідчила про домовленість щодо неї між кількома провідними у світі державами та СССР, делегація якого

кваліфікувала кожну спробу виявити дійсне положення людини і народів у цій колоніальній імперії як втручання у внутрішні справи СССР.

Очевидно, в таких умовах засяг можливостей для діяльності репрезентації біля трьох мільйонів українців, що живуть і користуються у вільному світі з прав, передбачених Загальною Декларацією Прав Людини, мусів бути сильно обмежений. Не зважаючи, однак, на все це, ми є щасливу нагоду ствердити, що більшість учасників конференції виявила велике зрозуміння до освідомлюючої праці нашої репрезентації, висловлюючи при цьому щире співчуття тяжкій недолі українського народу в колоніальній системі СССР. Це саме стосується і до членів делегацій деяких держав, що ще перебувають в орбіті політичних і економічних впливів Москви поза залишеною заслоною, але які змагаються за відзискання для себе повної незалежності від цих впливів і російської контролі. Всім цим людям доброї волі, поза вже висловленою ім нашою подякою, належиться теж щира подяка всієї нашої нації.

При цій нагоді не можна не згадати про приявність на конференції у Тегерані окремої делегації з України, яка мала мандат від т. зв. уряду УССР. На жаль, поступування цієї делегації було позбавлене суверенності і власнопідметності в слові і дії та виявляло повне підпорядкування колоніальному центрові в Москві та фактичному в цій країні неволі і безмежного утиску людини володареві — комуністичній партії СССР.

Будучи на цій конференції єдиною репрезентацією з-поміж поневолених в СССР націй, ми не губили нагоди ілюструвати повноцінними фактами стремління інших народів в СССР до повної волі і незалежності.

Не маючи заміру вважати наслідки нашої праці в Тегерані за вповні вистачальні, ми все ж таки вважаємо за необхідне запевнити, що положений на нас почесний об'язок оборони людських прав українського народу ми намагалися виконати в міру наших сил та об'єктивних можливостей, а до того при повній однозгідності в думці і чині всіх членів нашої репрезентації. Ми впевнені, що ця акція, за якою стоїть вся українська зорганізована спільнота у вільному світі, матиме позитивне значення для справи державного унезалежнення України та стимулюватиме дальше розгортання і скріплювання боротьби українського народу за свою волю та за свої національні і людські права. Зокрема ми надіємося, що ця наша акція буде актом признання збоку всієї нашої спільноти для тих українських патріотів в Україні, які у незвичайно важких умовах змагаються за права для свого народу та несуть великі жертви у цій боротьбі проти російського колоніалізму і імперіалізму.

Архієпископ Мстислав
о. д-р В. Кушнір — голова
д-р В. Душник — заст. голови, д-р Я. Мусіянович —
заст. голови, М. Сосновський — секретар, д-р Д.
Квітковський — член, д-р Б. Галайчук — член.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У ВАШИНГТОНІ

На завершення Золотого Ювілею відновлення Української Держави — УНР в суботу 1-го червня відбулась у Вашингтоні маніфестація біля пам'ятника Т. Шевченкові, біля советської амбасади і біля редакції газети „Вашингтон Пост”, а потім в готелі „Гілтон” — репрезентаційний бенкет, з участю сенаторів, конгресменів та українських діячів і громади. Текст проголошення Українського Дня прочитав ред. І. Вільницький а коротку промову виголосив проф. д-р Р. Смаль-Стоцький.

Організації Українського Визвольного Фронту взяли активну участь в маніфестації і бенкеті.

З головною промовою на бенкеті виступав конгресмен Д. Форд, а з зверненням — д-р Л. Добрянський. У святкуваннях взяли участь капеля бандуристок з Детройту і танцювальна група „Верховина” з Ньюарку. Через телевізію було передане інтерв'ю з д-ром В. Душником. День 1-го червня в дистрикті Колумбія був офіційно проголошений як Український День.

„УКРАЇНА — АХІЛОВА І'ЯТА УРАЗЛИВИХ РОСІЯН”

З державної друкарні у Вашингтоні вийшла відбитка з урядових Конгресових Рекордів під назвою „Україна — Ахілова і'ята уразливих росіян”. Брошуря вийшла заходом і коштом УККА, мас 122 стор. У цій вміщено промови 66 конгресменів і 13 сенаторів, присвячені українській проблемі.

ІПРОТИ ЦЕРКВІ І НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ПІДПІЛЛЯ

14-го травня на пленумі Центрального Комітету Комсомолу в Києві його секретар О. Капта, між іншим, заявив у своїй доповіді: „Слід з більшою нетерпимістю ставитися до таких негативних явищ, як релігійні пережитки в свідомості окремої частини (?) молодих людей... Останнім часом буржуазна пропаганда і Ватикан намагаються використати у боротьбі проти нас відродження унітства. В цьому вони об'єднуються з окремими колишніми учасниками націоналістичного підпілля. В той же час наша атеїстична робота на місцях має ряд суттєвих недоліків, ведеться подекуди методами лобового підходу, не враховуються конкретні місцеві умови, ступінь релігійності окремих молодих людей”...
„Радянська Україна”

ВЖЕ ГОДІ ЗАМОВЧУВАТИ СПРОТИВ

На квітневому пленумі партійної організації Спілки Письменників України в Києві гостро засуджували В. Чорновола, С. Караванського та інших і вимагали, щоб „деякі” літератори прилюдно покаялись за те, що підписали листа з вимогою випустити на волю засуджених українських інтелектуалістів.

Із статті В. Козаченка в „Літературній Україні” виходить, нібито деято з письменників „відкликав” свої підписи, побоюючись „кримінальної відповідальнosti”. Відомо, що цього листа підписали 150 осіб.

„Не менше, ніж досі, — пише в своїй статті партійний наглядач Козаченко, — буржуазна пропаганда „опікується” нашою літературою. „Вчені”, „знаці”, „спеціалісти” з різних центрів та буржуазно-націоналістичних смітників не гребують ніякими засобами — і фальсифікують, і „вболівають” і „радять”, і навіть ладні „допомагати” українським письменникам... Підступні „вболівальники” за українську літературу надто уважно ставляться до творчості літературної молоді. Не секрет: їх цікавлять помилки, якасі нечіткість, вони чекають відходу від соціальності, безкриlosti і т. д. Як тільки щось підходить, буржуазні „інтерпретатори” одразу не скупляються на щедрі епітети, охоче передруковують твори, вдаючись до всіляких перекручень або й фальсифікацій. Та скажемо й інше: самі письменники часом дають поживу для ворожої пропаганди...”

Отже, московські гавлятери в Україні не можуть уже далі замовчувати рух спротиву, що охоплює дедалі ширші кола української інтелігенції.

ПОДІЇ ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ

ЗАГАДКОВІ ВІДПОВІДІ п. ШТУЛЯ-ЖДАНОВИЧА

В інтерв'ю, проведенню неозначенено близьче особою з керівником мельниківського угруповання п. Штулем-Ждановичем („Свобода” з 4 червня), зустрічаємо два загадкові пасуси.

На питання, як п. Штуль оцінює появу „захалявних” матеріалів з України, цей останній, між іншим, відповів: „Для еміграції — це справжня революція. Подивіться, як раптом зникла проблема „зустрічаться чи не зустрічаться”.

Що проблема вже давно зникла — річ зрозуміла. Ale відповідь п. Штуля загадкова і мріяковинна. I годі з неї зрозуміти, чи змінив він свою попередню думку щодо „зустрічей”, чи при тій думці залишився.

Також загадковим є вяснення, що його дав п. Штуль у справі „копірайту” на друковані в мельниківських виданнях „захалявні” матеріали. Копірайт є копірайт — заборона передруку. Ale тепер у виясненні п. Штуля виходить, що то була заборона тільки на переклади тих матеріалів іншими мовами, бо „ніхто не може мати монополю на (ті) матеріали...”

Загадка і чудасія!

„Захалявні” матеріали, нелегально передані з України, п. Штуль називає, як „найбільшу подію в повоєнному періоді під різними кутами”. Очевидно, годі перецінювати ті матеріали. Однак, виходить, боротьба, що її вела УПА, ще кілька років по закінченні німецько-советської війни, ця геройчна боротьба, що ввійшла в новітню історію України, як окремий блискучий розділ, — це для п. Штуля другорядна подія. Не диво, що в той час, коли три держави укладали договір для поборювання УПА, в еміграційному затишку люди з селедовища п. Штуля писали „Ліс у правдивому світлі”...

„ПРОГРЕСИСТИ” НАЛЕЖНО ОЦІНИЛИ

У ньюоркських „прогресивних” „Українських Вістях” з 2 травня ц. р. їх постійний співробітник Ко (не тяжко згадатись, яке закінчення цього псевдоніма) так розумує в зв'язку з відомим „листом 35-ох”:

„... Недавно опубліковано відкритий лист до урядів Радянського Союзу і Радянської України, підписаний 35 українцями — професорами вищих училищ закладів у США. Відносно цього листа можна мати серйозні застереження і не погоджуватися з його змістом частинно або в цілому... Головне було в тому зверненні те, що його автори визнали як дійсність і факт існування Радянської Української Держави...” (пікрайсл. в оригіналі).

Оде і все, що треба було доказати.

ТВЕРЕЗИЙ ГОЛОС

В листі до редакції ньюоркського „Нового Русского Слова” з 17 березня ц. р. колишній офіцер царської і денікінської армій, Д. Пугачов (народж. 1877 року) пригадує „гарні лекції минулого”:

„... Населення Галичини і Буковини (в 1914-16 рр.) внаслідок беззаконня і свавілля російської армії було гостро проти неї наставлене і чим могло допомагало нашим противникам...”

„А що робили (денікінські) війська в Києві! Кожної ночі були грабежі, гвалти, убивства. У Фастові, під Києвом, порубали шаблями 2.400 людей, спалили живцем 418 жидів, які зібралися були до синагоги на молитву.

„В серпні 1919 р. частини армії під командуванням ген. Денікіна вступили до Ніжена (я служив у цій армії). Вийшов з іконою преосв. Вербицький, а поруч з владикою равін, тримаючи Святе Письмо Старого Заповіту. Якийсь козак ударив равіна шаблею по голові. Архієрей почав був протестувати, але і йому дісталося — він залишився без руки. Підніс голос міський голова Заболотський. Його вбили. Найтяжче побили протоієрея Тимошенка. Тоді вбито 412 жидів і 12 русских (або українців — не знаю точно)”.

Такі факти пригадує старий російський офіцер. Щодждо „русских” у Ніжені, то справу вияснити не тяжко: в 1919 році у тому місті мешкали українці, жиди і поляки, а „русских” можна було порахувати на пальцях одної руки.

$$2 + 2 = 5$$

Отак рахують фахівці з кгбівської газети „Голос Родини”, що її висилають емігрантам із східного Берліну. В цій газеті з 14 квітня 1968 р. пише якийсь С.

Зорін про розправу, що відбулася недавно в Краснодоні, в Донбасі, над кол. поліцаями, що в 1943 році викрили підпільну більшевицьку організацію „Молодая гвардія”. Заочно судили якогось Василя Соліковського, що нині перебуває десь на Заході.

„Колишній петлюрівець Соліковський, — пише Зорін, — зумів перед війною так замаскуватись, що про його минуле ніхто не знав”. І далі про цього самого Соліковського в 1942 році: „Уявіть собі людину у віці 37-38 років, високого росту, з грубими рисами обличчя” і т. д.

Якби співробітник кгбівської газети зізнав початки аритметики, то міг би, давши собі труду, обчислити, що Соліковський, який у 1942 році мав 37-38 років, у 1919 році повинен був мати... 14-15 років. Кого думає дурити „Голос Родини”?

„ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІ” З „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ”

Натрапив Олекса Галицький з канадійського „Українського Голосу” на рецензію О. Керч у „Віснику” (ч. 4) і — зрадів, бож не сподобалась О. Керч повість советського письменника О. Гончара „Собор”, і також розкритикували її советські критики. А „літературознавець” з „УГ”, либонь, вважає, що все те, що советські критики лають — треба хвалити.

До повісті „Собору” підходили і О. Керч, і советські критики з протилежних точок зору: перша критикувала повість з погляду її літературної вартості, а думки других були подиктовані „зорги”. Зокрема, зазначила О. Керч, що „Собор” „навіть не тільки” цікавої і талановитої Гончарової повісті „Людина і зброя”. „Він не написаний, а вимучений... Будова фраз і лексика чужі, персонажі — картонові манекини за ширпотребним шаблоном”...

О. Галицький обвинувачує за ту критичну нотатку не лише О. Керч, але й редакцію „Вісника” і навіть ООЧСУ в цілості. І своєму немудрому писанню дас блазенський заголовок: „Спільним „визвольним фронтом” проти „Собору” Гончара”!

Мряка, в якій блукає Галицький, ще більше згущується, коли він пише: „Читаючи погромницьку статтю О. Керч у визвольнофронтівському „Віснику”, мається враження (неграмотний зворот! — В. А.), що критерієм для оцінки твору була не його аналіза, а факт приналежності О. Гончара до партії та його ордини”.

Постас питання: чи не думає Олекса Галицький, а з ним і редакція „Українського Голосу”, що советські критики виступають проти „Собору” також тому, що її автор належить до комуністичної партії?

Навіть таку „демократичну” газету, як „УГ”, зобов'язує бодай примітивна логіка, здоровий глупзд. А Галицькому та редакції „УГ”, мабуть, і в голову не приходить, що советські критики б'ють Гончара не так за „Собор”, як за щось інше, може й за виявлене ним співчуття до арештованих українських інтелектуалістів. Це, очевидно, робить йому честь, але не конче мас познанчиться на літературній вартості його твору, який О. Керч не сподобався.